№ 60. ВТОРНИКЪ 4 Іюня. / 4 Czerwca. WTOREK № 60.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna: W Wilnie . rs 10; Z przesyłką . — 12; Półroczna: W Wilnie . — 5; Z przesyłką. — 6

Kwartalna: W Wilnie . — 3; Z przesyłką. — 3 k. 50; Miesięczna . — 1. Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

СОДЕРЖАНІЕ.

Часть Оффиціальная.

С.-Петербургъ, 1 іюня.

ВСЕПОДДАННѢЙШЕЕ ПИСЬМО.

Отъ Нерехотскаго городскаго общества.

„Ваше ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЕЛИЧЕСТВО!

„Изъ многихъ городовъ обширной Россіи доносится до престола Твоего выраженія готовности стать крѣпко на защиту Русской Земли.

„Городъ нашъ малъ и бѣденъ; большая часть изъ насъ—люди простые и неученые; но и въ насъ говоритъ русская кровь, и въ насъ бьется любовію къ православной родинѣ русское сердце. Выслушай же, ГОСУДАРЬ, наше неискусное, но правдивое слово!

„Мы знаемъ, что враги Россіи, соединясь съ польскими мятежниками, замышляютъ пагубу Русскаго царства.

„Отъ отцовъ и дѣдовъ нашихъ слышали мы, что слишкомъ двѣсти лѣтъ тому назадъ, Поляки же замышляли сгубить Русскую Землю, но тогда на защиту ея всталъ простой посадскій человѣкъ—Мининъ, и Богъ благословилъ его дѣло.

„ГОСУДАРЬ! Священный подвигъ Минина сталъ незабвененъ для насъ съ той самой поры, какъ въ первый разъ намъ разсказали объ немъ, и мы, такіе же, какъ и онъ, простые посадскіе люди, готовы всѣ, отъ мала до велика, встать на защиту родной земли. Прикажи, ГОСУДАРЬ, и мы пойдемъ туда, куда укажетъ державная воля Твоя.

„Да воскреснетъ Богъ и расточатся враги Его! да востанетъ русскій царь и двигнется за Нимъ вся Русская Земля!

„Вашего ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА вѣрноподданные.“

(Слѣдують подписи). (Моск. Вѣд.)

ТЕЛЕГРАФИЧЕСКІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Вильно, 29 мая.

Отрядъ изъ роты стрѣлковаго баталіона Императорской фамиліи, роты нарвскаго и полуэскадрона московскаго драгунскаго полковъ, высланный изъ Шавли, подъ начальствомъ полковника Нарбута, настигъ 25 мая въ цитовянскихъ лѣсахъ шайку Мацкевича въ 1,300 человѣкъ. Мятежники обращены въ бѣгство; у нихъ болѣе 50 человѣкъ убитыхъ, много раненыхъ, 4 плѣнныхъ. Наша потеря состоитъ изъ двухъ стрѣлковъ убитыхъ, ранены генеральнаго штаба капитанъ Косичъ и 7 рядовыхъ. При преслѣдованіи, часть этой шайки настигнута вновь 27 мая; при чемъ мятежники потеряли болѣе 20 человѣкъ убитыми, много раненыхъ, 5 плѣнныхъ; у нихъ отбиты лошади, обозъ, оружіе, припасы; у насъ потери не было. Преслѣдованіе продолжается.

Вильно, того же числа.

Капитанъ Дмитріевъ, посланный изъ Вилейки съ 1½ ротами новоингерманландскаго полка, у с. Ижи, 24 мая, разбилъ шайку мятежниковъ въ 300 человѣкъ; мятежники потеряли убитыми 31, у нихъ отбито оружіе, лошади, котлы и съѣстные припасы; съ нашей стороны убито 2, ранено 8 нижнихъ чиновъ.

Вильно, того же числа.

Маіоръ Креммеръ, съ 2 ротами невскаго полка и 20 казаками, вышедшими изъ Волковыска, разбилъ на голову шайку въ 700 чел., слонимскаго уѣзда, въ ружанской казенной дачѣ, въ 3 верстахъ отъ участка Погорѣла, въ топкихъ, почти не проходимыхъ мѣстахъ. У насъ убито 4, ранено 15. (Рус. Инв.)

— *Народная конная стража.* Старообрядцы-обыватели динабургскаго и рѣжицкаго уѣздовъ, по сдѣланному имъ предложенію, съ полною готовностію вызвались: сформировать изъ среды своей конную сотню милиціи; для завѣдыванія десятками этой сотни избрать особыхъ десятниковъ, завѣдываніе полусотнями поручить особымъ пятидесятникамъ и снарядить кашеваровъ; сотню окончательно сформировать, однообразно одѣть подобно казакамъ и посадить на коня, не позже какъ чрезъ двѣ недѣли.

Виленскій военный, ковенскій, гродненскій и минскій генералъ-губернаторъ, одобривъ столь похвально выраженную помянутыми обывателями вѣрноподданническую преданность, разрѣшилъ дать этой сотнѣ вооруженіе и довелъ о семъ, отъ 25 сего мая, до Высочайшаго свѣдѣнія Государя Императора. Его Величество на донесеніи этомъ изволилъ собственноручно написать: „Хорошо“. Благодарить отъ меня за усердіе“.

(Рус. Инв.)

Извѣстія изъ Вильно. Въ дополненіе телеграфическихъ извѣстій о дѣлахъ, происходившихъ до 17-го мая въ виленскомъ военномъ округѣ, полученный нынѣ изъ этого округа журналъ военныхъ дѣйствій сообщаетъ слѣдующее:

13-го мая, противъ шайки мятежниковъ, появившейся близъ границы волковыскаго уѣзда, у верховья р. Нарева, высланъ былъ изъ г. Пружанъ отрядъ изъ 150 стрѣлковъ и 40 казаковъ, подъ начальствомъ капитана Куликовскаго. Двигаясь по слѣдамъ шайки, направлявшейся къ Новому-двору на г. Бѣлостокъ, отрядъ встрѣченъ былъ сильнымъ огнемъ мятежниковъ, занявшихъ опушку встрѣтившагося на пути лѣса; слѣдовавшая впереди отряда цѣпь стрѣлковъ завязала съ ними живую перестрѣлку, а между тѣмъ резервъ нашъ, опрокинувъ часть мятежнической партіи, посланной для отрѣзанія нашему отряду пути отступленія, вогналъ эту часть снова въ лѣсъ; тогда и остальные мятежники, державшіеся противъ стрѣлковой цѣпи, обратились въ бѣгство. Въ этой стычкѣ съ нашей стороны ранено 4 рядовыхъ, изъ нихъ 2 тяжело. Мятежники, не считая убитыхъ и раненыхъ, которыхъ они успѣли забрать съ собою, оставили на мѣстѣ 12 тѣлъ.

6-го мая, отрядъ изъ 120 охотниковъ ревельскаго полка и 38 донскихъ казаковъ, высланный на поиски подъ командою капитана Кереновскаго изъ г. Кобрина, встрѣтилъ въ 5-ти верстахъ за сел. Горки, по направленію къ сел. Одрыжину, довольно значительную шайку мятежниковъ, которые, занявъ скрытно опушку лѣса цѣпью, главными своими массами расположились на полянахъ внутри лѣса; лѣвый флангъ расположенія ихъ примыкалъ къ большому болоту. Капитанъ Кереновскій, подойдя къ опушкѣ лѣса, часть своего отряда послалъ для удостовѣренія нельзя ли обойти болото: между тѣмъ казачій разъѣздъ, вошедшій уже въ лѣсъ, открылъ тамъ расположенныя на полянахъ толпы мятежниковъ; бросившійся туда съ отрядомъ капитанъ Кереновскій встрѣченъ былъ убійственнымъ огнемъ, отъ котораго значительное число людей и самъ Кереновскій были ранены; замѣтивъ нѣкоторое замѣшательство, конная толпа мятежниковъ кинулась на наши войска, но была опрокинута казаками и бѣжала. Невыгодная мѣстность и многочисленность мятежниковъ, сравнительно съ нашей стрѣлковой командой, побудили однако капитана Кереновскаго, произведя еще разъ аттаку всѣмъ фронтомъ на шайку и опрокинувъ ее, отступить черезъ сел. Горки въ сел. Вѣтлы. Въ стычкѣ этой, потеря въ отрядѣ состояла изъ 1 убитаго казака и изъ раненыхъ: капитана Кереновскаго, подпоручика Щербакова, юнкера Попова и 17-ти нижнихъ чиновъ. Между тѣмъ по извѣстіи о появленіи этой шайки туда напралены были изъ войскъ ген.-лейт. Рудановскаго 2 роты черниговскаго полка и 1 сотня казаковъ подъ начальствомъ полковника Игельстрома, и въ то же время двинулся туда же съ небольшой колонной начальствующій войсками въ южной части гродненской губерніи ген.-м. Эггеръ. 12-го числа, по соединеніи въ сел. Горкахъ обѣихъ колоннъ, открыты были въ Бѣлинскомъ лѣсу, по указанію крестьянъ, слѣды шайки Траугута; придерживаясь ихъ, отрядъ настигъ мятежниковъ, и не смотря на труднодоступную мѣстность, избранную ими для своего притона, разбилъ и уничтожилъ шайку Траугута. Потеря мятежниковъ весьма значительна; на мѣстѣ схватки оставлено ими 21 тѣло и 5 раненыхъ; кромѣ того, многіе изъ нихъ погибли, во время бѣгства, въ болотахъ. Весь обозъ мятежниковъ, много оружія, пороху, свинцу, большой запасъ разныхъ продуктовъ и 50 лошадей оставлено ими въ нашихъ рукахъ. Предводитель шайки Траугутъ, по слухамъ, или убитъ или тяжело раненъ; самая же шайка, состоявшая изъ 350 хорошо вооруженныхъ и обученныхъ людей, совершенно разбѣжалась, и крестьяне доставляютъ бѣглыхъ по одиночкѣ. Съ нашей стороны убито нижнихъ чиновъ 9, ранено: офицеръ 1 (подпоручикъ князь Друцкой-Сокольницкій) и нижнихъ чиновъ 35, изъ числа ихъ 4 тяжело.

По случаю формированія и появленія въ 10-хъ числахъ мая новыхъ значительныхъ шаекъ въ нѣманскомъ прибрежіи маріампольскаго уѣзда, въ особенности же въ окрестностяхъ м. Прены, направлена была туда подвижная колонна изъ 2½ ротъ, эскадрона атаманцевъ, эскадрона драгунъ при 2-хъ донскихъ орудіяхъ, подъ командою подполковника Маноцкаго. Выступивъ 9-го мая изъ Козловой-Руды и слѣдуя чрезъ Плутишки къ Больвержскимъ лѣсамъ, передовая часть колонны, состоявшая изъ стрѣлковой роты и атаманцевъ, открыла мятежниковъ, занимавшихъ опушку лѣса въ полуверстѣ за дер. Пошловецты; мятежники были выбиты и бѣжали, потерявъ 12 убитыми и 3 плѣнными. Узнавъ, отъ этихъ плѣнныхъ, что главный притонъ шайки находится въ Больвержскомъ лѣсу, близъ дер. Буды, подполковникъ Маноцкій направилъ на эту деревню часть своего отряда подъ начальствомъ шт.-кап. Дьячкова, а съ остальными двинулся самъ на Медвишки, съ цѣлью преградить путь отступленія мятежникамъ къ Пренскимъ лѣсамъ и р. Нѣману. Колонна шт.-кап. Дьячкова подошла къ расположенію главнаго скопища, занимавшаго около дер. Буды небольшую поляну, окруженную со всѣхъ сторонъ густымъ и болотистымъ лѣсомъ, и завязалъ дѣло; вскорѣ подоспѣлъ Маноцкій, успѣвшій выйти на лѣвый флангъ мятежниковъ, и одновременнымъ ударомъ обѣихъ колоннъ шайка была обращена въ совершенное бѣгство. Преслѣдованіе продолжалось казаками и драгунами по топкой и болотистой мѣстности. По собраннымъ свѣдѣніямъ разбитая шайка простиралась свыше 1.500 человѣкъ; мятежники потеряли, кромѣ убитыхъ, 19 чел. плѣнными, изъ нихъ 3-е ранены; отбито у нихъ много оружія, 24 лошади и весь обозъ. Съ нашей стороны ранено 4 рядовыхъ.

Командующій войсками въ тельшевскомъ уѣздѣ и на морскомъ прибрежіи, полковникъ Фишеръ донесъ, что 5-го мая, прибывъ въ г. Тельши, онъ узналъ, что шайка Яблоновскаго малыми партіями пробирается черезъ м. Тверь на присоединеніе къ другимъ шайкамъ, скрывающимся близъ Бѣлинишекъ. Того же числа направлены были по направленію къ Бѣлинишкамъ отряды, и по 8-е число производились поиски, но мятежники, укрываясь

TREŚĆ

Część Urzędowa.

St.-Petersburg 1 czerwca.

NAJPODDANNIEJSZY LIST.

Od nerechtskiéj gminy miejskiéj,

„WASZA CESARSKA MOŚĆ!

Z licznych miast rozległéj Rossji zasyłane są do tronu Twego wyrażenia gotowości, stanąć mocno w obronie ziemi rossyjskiéj.

Miasto nasze małe i ubogie; większa nas część, są to ludzie prości i nieuczeni; lecz i w nas przemawia krew rossyjska, i w nas bije serce rossyjskie miłością dla rodzinnego kraju prawosławnego. Wysłuchaj że, MONARCHO, naszych niekunsztownych lecz szczerych wyrazów.

Wiemy, że wrogi Rossji, połączywszy się z rokoszanami polskimi, myślą o zgubie państwa rossyjskiego.

Słyszeliśmy od ojców i dziadów naszych, że przeszło dwieście lat temu ciż Polacy zamierzali zgubić ziemię rossyjską, lecz wówczas w obronie jéj powstał prosty człowiek z osady—Minin, i Bóg pobłogosławił jego zamiarom.

NAJJAŚNIEJSZY CESARZU! święty czyn Minina stał się pamiętnym dla nas od saméj téj chwili, gdy po raz pierwszy opowiedziano nam o nim; i my tacyż sami, jak on, prości ludzie z osady, gotowi jesteśmy wszyscy, od małego do wielkiego, powstać w obronie ziemi rodzinnéj. Rozkaż, MONARCHO, a pójdziemy tam, gdzie wskaże monarsza Twa wola.

Niech zmartwychwstanie Bóg, i rozproszą się wrogi Jego! niech powstanie CAR rosyjski, i pójdzie za nim cały kraj rossyjski!

Waszéj CESARSKIEJ MOSCI

Wierni poddani.“

(Następują podpisy).

WIADOMOŚCI TELEGRAFICZNE.

Wilno 29 maja.

Oddział z 1 roty strzelców familji Cesarskiéj, roty narwskiego i ½ szwadronu moskiewskich dragonów, wysłany z Szawel pod dowództwem pułk. Narbutta napadł 25 maja w cytowiańskich lasach bandę Mackiewicza z 1,300 ludzi. Powstańcy zmuszeni byli uciekać, straciwszy z górą 50 zabitych, wielu rannych i 4 jeńców. W wojsku zabito 2 strzelców, ranieni: jeneralnego sztabu kapitan Kosicz i 7 żołnierzy. Przy ściganiu, część téj bandy znowu spotkano 28 maja, przyczém powstańcy stracili z górą 20 ludzi zabitych, wielu rannych, 5 jeńców; zabrano im oboz, broń, zapasy w wojsku straty nie było. Sciganie trwa.

Wilno tegoż dnia.

Kapitan Dmitriew, wysłany z Wilejki z 1½ roty nowoingiermanlandzkiego pułku koło wsi Iży, 24 maja rozbił 300 powstańców, z których zabito 31, prócz tego odebrano broń, konie, kotły i produkta; w wojsku zabito 2, raniono 8 żołnierzy.

Wilno tegoż dnia.

Major Kremmer z 2 rotami newskiego pułku i 20 kozakami, którzy wyszli z Wołkowyska, rozbił zupełnie 700 powstańców, w słonimskim powiecie w rożańskim lesie rządowym, o 3 wiorsty od ucząstku Pogoriela w grzęskich prawie nieprzebytych miejscach. W wojsku zabito 4, raniono 15. (Inw. ross.)

— Ludowa straż konna. Staroobradcy obywatele dyneburskiego i rzeżyckiego powiatów, na uczynioną im propozycję, z zupełną gotowością obiecali uformować z pośród siebie konną secinę milicji; dla zawiadywania dziesiątkami téj seciny wybrać osóbnych dziesiętników, zawiadywanie półseciną poruczyć osóbnym półsetnikom i naznaczyć do gotowania kaszy; secinę ostatecznie uformować, odziać jednostajnie tak jak kozaków i uszykować z końmi najdaléj za dwa tygodnie.

Wileński wojenny, kowieński, grodzieński i miński jenerał-gubernator, pochwaliwszy tak chwalebnie wyrażoną przez rzeczonych obywateli wiernopoddańczą przychylność, dozwolił dać téj secinie uzbrojenie i doniósł o tém 25 maja CESARZOWI JEGOMOŚCI. JEGO CESARSKA MOŚĆ na tém doniesieniu raczył własnoręcznie napisać: „Dobrze. Dziękować ode mnie za gorliwość.“

(Inw. ross.)

Wiadomości z Wilna: W dopełnieniu telegramów o potyczkach z powstańcami do 17 maja w Wileńskim okręgu wojennym, otrzymany obecnie z tego okręgu dziennik o działaniach wojennych, udziela następujące szczegóły:

13 maja przeciwko powstańcom, którzy się ukazali koło granicy pttu wołkowyskiego nad Narwią: wysłano z Prużan oddział ze 150 strzelców i 50 kozaków pod dowództwem kapitana Kulikowskiego. Idąc śladami do Nowego Dworu, po drodze na Białystok, oddział spotkany był rzęsistym ogniem powstańców znajdujących się na skraju lasu. Idący z przodu łańcuch strzelców rozpoczął strzelanie, a tymczasem rezerwa rozbiwszy część powstańców, wysłanych na odsiecz wojsku, wpędziła tę partję znowu do lasu, wówczas i inni powstańcy poczęli się rozbiegać. W téj utarczce w wojsku raniono 4 szeregowców, 2 ciężko. Powstańcy, nielicząc zabitych i rannych, których zabrali z sobą, zostawili na miejscu 12 trupów.

6 maja oddział ze 120 ochotników rewelskiego pułku i 38 kozaków, wysłany z Kobrynia dla poszukiwań, pod dowództwem kapitana Kierenowskiego, spotkał o 5 wiorst za wsią Horki dosyć znaczną partję powstańców, którzy zająwszy w ukryciu brzeg lasu łańcuchem, główne swe massy rozlokowali w lesie na polanach, lewe ich skrzydło przytykało do błota. Kapitan Kierenowski wysłał część oddziału, aby się przekonać, czy czy niemożna obejść błota, tymczasem kozacy wynaleźli powstańców na polanach. Rzuciwszy się na nich Kierenowski, spotkany został zabójczym ogninem, od którego wielka część żołnierzy i sam Kierenowski zostali ranieni; ujrzawszy niejakieś zamieszanie jazda powstańcza rzuciła się na wojsko, lecz pierzchnęła przed kozakami. Niedogodna miejscowość i znacznie większe siły w porównaniu z wojskiem, zmusiły jednakże kapitana Kierenowskiego po przypuszczeniu jeszcze raz attaku, całym frontem na bandę i po rozbiciu onéj cofnąć się przez Horki do wsi Wietły. Przy tém w wojsku zabito 1 kozaka i raniono kapitana Kierenowskiego, podporucznika Szczerbakowa, junkra Popowa i 17 żołnierzy. Tymczasem na wiadomość o powstańcach, wysłano tam z wojsk jen. Rudanowskiego, 2 roty czernihowskiego pułku i secinę kozaków z pułkownikiem Igelsztromem, jednocześnie też ruszył tam z niewielką kolumną jen. maj. Egger. 12 t m. po złączeniu się obudwóch w Horkach, znaleziono w bielińskich lasach ślady bandy Trauguta; oddział nie zważając na nieprzystępną pozycję, napadł bandę, rozbił i zniszczył ją zupełnie. Strata powstańców bardzo wielka: zostawili na miejscu 21 zabitych i 5 rannych, prócz tego wielu z nich zginęło w czasie ucieczki w błotach. Cały obóz powstańców, wiele broni, prochu, ołowiu, wielkie zapasy produktów i 50 koni dostało się w ręce wojska. Dowódca Traugut podług wiadomości, albo został zabity, albo ciężko ranny; cała zaś banda składająca się z 350 dobrze uzbrojonych i wyćwiczonych ludzi, pierzchnęła i włościanie odstawują ich pojedyńczo. W wojsku zabitych 9 żołnierzy, rannych: jeden oficer (podporucznik ks. Drucki Sokolnicki) i 35 żołnierzy, z których 4 ciężko.

Z powodu formowania się około 10 maja nowych znacznych partij w nadbrzeżach Niemna, w pow. Marjampolskim, szczególnie w okolicach miasteczka Pren, posłano tam kolumnę ruchomą z 2 i pół rot szwadronu atamańców, szwadronu dragonów, przy dwóch działach, pod dowództwem podpół. Manockiego. Wyszedłszy 9 maja z Kozłowéj Rudy przez Płukiszki do bolwerskich lasów, rota strzelców i atamańców wykryła powstańców na brzegu lasu o pół wiorsty za wsią Poszłoweczty; powstańcy zostali wyparci i pierzchnęli, straciwszy 12 zabitych i 3 jeńców. Dowiedziawszy się, iż główne siedlisko bandy znajduje się w tym lesie koło wsi Budy, podpółk. Manocki wysłał część wojska ze szt. kap. Diaczkowem, a sam z resztą wojska poszedł na Miedzwiedziszki dla odcięcia drogi do lasów preńskich i do Niemna. Kolumna szt. kap. Diaczkowa podeszła do głównego siedliska bandy, koło wsi Budy znajdującego się na polanie, otoczonéj gęstym i błotnistym lasem i rozpoczęła utarczkę; zaraz też przybył Manocki i stanął na przeciw lewego skrzydła powstańców, tak, iż w skutek wspólnego natarcia obudwóch kolumn, powstańcy musieli uciekać. Kozacy i dragoni ścigali uciekających po grzęzawiskach. Według zebranych wiadomości, rozbita banda miała 1,500 ludzi. Powstańcy prócz zabitych stracili 19 jeńców, z których 3 rannych. Odebrano wiele broni, 24 konie i cały obóz. W wojsku raniono 4 szeregowych.

Dowodzący wojskami w Telszewskim powiecie i nad morzem półkownik Fiszer donosi, iż 5 maja dowiedział się w Telszach, że banda Jabłonowskiego małemi partjami przechodzi przez miasteczko Twery, dla połączenia się z drugiemi oddziałami koło Bilinis[illegible]k, dokąd tegoż dnia posłano wojsko, które do 8-go czyniło poszukiwania, lecz powstańcy kryjąc się w lasach, unikali spotkania z wojskiem. 9-go dwie i pół roty estlandzkiego pólku i plu-

по лѣсамъ, избѣгали встрѣчъ съ войсками. Только 9-го числа, отряду изъ $2^1/_2$ ротъ эстляндскаго полка и взвода драгунъ, подъ командою капитана Руссау, удалось настигнуть шайку Станевича (Писарскаго) около м. Тришки. Дойдя р. Вырвищъ, отрядъ Руссау остановился у сел. Бальси, выслалъ драгунъ для развѣдыванія въ близъ лежащій лѣсъ; въ 8 часовъ утра разъѣздъ этотъ встрѣченъ былъ въ лѣсу двумя залпами. По первому залпу роты эстляндцевъ двинулись въ лѣсъ и, дружнымъ ударомъ въ штыки опрокинувъ мятежническія толпы, заставили ихъ бѣжать; часть мятежниковъ намѣревалась однако дать отпоръ, занявъ строенія мызъ Бидаки и Мальяки; здѣсь завязалась живая перестрѣлка, во время которой загорѣлась часть строеній; въ распространившемся пожарѣ погибли всѣ укрывшіеся въ строеніяхъ мятежники. Къ тому же времени подоспѣли нарвскія роты и къ $10^1/_2$ часамъ пораженіе мятежниковъ было совершенное; преслѣдованіе ихъ продолжалось въ теченіе 2-хъ часовъ по весьма густому лѣсу. Изъ 400 человѣкъ, составлявшихъ эту шайку, почти половина погибла въ схваткѣ во время пожара и окончательнаго преслѣдованія; въ числѣ убитыхъ находится до 30 помѣщиковъ и 2 ксендза; въ плѣнъ взято 50 человѣкъ, изъ нихъ 4 тяжело раненыхъ. Сверхъ того у мятежниковъ отбито: 21 лошадь, 32 ружья, 2 значка, порохъ, свинецъ, разное имущество и съѣстные припасы. Съ нашей стороны убитыхъ 6, раненыхъ: 2 оберъ-офицера и 26 нижнихъ чиновъ.

Генералъ-лейтенантъ Гольтгоеръ сообщилъ слѣдующія подробности. Для преслѣдованія шайки Козелла, показавшейся въ сѣверныхъ частяхъ минскаго уѣзда, генералъ Гольтгоеръ къ 2-мъ ротамъ великолуцкаго полка, присоединилъ, подъ общее командованіе полковника Галла, еще 2 роты кременчугскаго резервнаго и $1^1/_2$ роты новоингерманландскаго полковъ. Съ 13-го по 16-е мая, полковникъ Галлъ дѣлалъ поиски отъ дер. Завишина и дойдя до дер. Зацѣмени, прилегающей къ Стаховско-ободовской пущѣ, виленскаго уѣзда, напалъ на слѣдъ мятежниковъ. Оставивъ роту ингерманландцевъ на греблѣ, прорѣзывающей Стайковскій лѣсъ, полковникъ Галлъ съ 2 ротами великолуцкаго полка вошелъ въ глубь лѣса; здѣсь одинъ крестьянинъ сообщилъ полковнику Галлу, что мятежники только что перешли чрезъ р. Илію и расположились въ небольшомъ лѣсу; имъ же указанъ былъ бродъ, чрезъ который стрѣлки великолуцкаго полка, переправясь почти вплавь, тотчасъ же разсыпали цѣпь и стремительно бросились на мятежниковъ; послѣдніе упорно защищались за завалами; но какъ только подошла другая рота великолуцкаго полка, они бросились бѣжать; преслѣдованіе и довершеніе пораженія ихъ поручено было подошедшей на выстрѣлы ротѣ новоингерманландскаго полка. Мятежники потеряли въ этомъ дѣлѣ до 70 человѣкъ убитыхъ, оставшихся на мѣстѣ и почти столько же утонувшихъ въ рѣкѣ и болотахъ; въ плѣнъ взято 25 челов.; отбито 65 ружей, разное холодное оружіе и 10 лошадей. Съ нашей стороны убито 7, ранено: прапорщикъ Даниловъ и 33 рядовыхъ; начальникъ отряда, полковникъ Галлъ контуженъ. (Сѣв. Поч.)

ПРИКАЗЪ ВОЕННАГО МИНИСТРА.

Мая 25-го, N 187. Объявляю при семъ по военному вѣдомству, для свѣдѣнія и должнаго, въ чемъ слѣдуетъ, исполненія, Высочайше утвержденное въ 24-й день сего мая положеніе о сформированіи конныхъ малороссійскихъ казачьихъ полковъ: двухъ въ Полтавской и одного въ Черниговской губерніяхъ. (Рус. Инв.)

Въ N 114 „Русскаго Инвалида" мы имѣли случай высказать нѣсколько мыслей о выгодахъ, которыя представляетъ учрежденіе народной стражи. Требуя самыхъ небольшихъ расходовъ, будучи наименѣе отяготительно для населенія, учрежденіе это примѣнимо въ наибольшемъ числѣ случаевъ, и въ то же время, замѣняя для извѣстныхъ надобностей войска, значительно сокращаетъ военные расходы государства. Въ нѣкоторыхъ же случаяхъ, подобныхъ, напримѣръ, теперешнему положенію нашихъ западныхъ губерній, народная стража можетъ принести пользу даже большую, нежели самыя войска: не говоря уже про то, что самое незначительное число вооруженныхъ крестьянъ въ каждомъ селеніи совершенно измѣняетъ положеніе этихъ селеній къ злоумышленникамъ, порученіе надзора за неблагонамѣренными людьми самому населенію дѣлаетъ надзоръ этотъ гораздо дѣйствительнѣе и уничтожаетъ зло въ его началѣ.

Всѣ указанныя выгоды, доставляемыя народною стражею, и были причиной, побудившей наше правительство приступить къ сформированію народныхъ карауловъ въ западныхъ губерніяхъ, которые, какъ извѣстно, начали формироваться тамъ уже нѣсколько недѣль тому назадъ. При этомъ правительство нашло полезнымъ не ограничиваться учрежденіемъ народной стражи въ губерніяхъ и уѣздахъ, смежныхъ съ Царствомъ Польскимъ, куда проникли мятежническія шайки, но распространить это учрежденіе и на мѣстности, болѣе отдаленныя, какъ напримѣръ, на южныя части губерній Псковской и Смоленской, на губерніи Витебскую и Могилевскую. Само собою разумѣется, что при учрежденіи народной стражи въ этихъ отдаленныхъ отъ Царства Польскаго мѣстностяхъ вовсе и не имѣлись въ виду какія либо политическія смуты, а тѣ попытки на разбой и грабежъ, которыя въ тревожное время, при безоружности населенія, вообще вездѣ случаются чаще. Опытъ показалъ всю огромную пользу этой мѣры, и не смотря на столь недавнее учрежденіе карауловъ, всякіе безпокойные слухи даже въ большей части западныхъ губерній затихли, кромѣ, конечно, тѣхъ мѣстностей, гдѣ остаются еще шайки польскихъ мятежниковъ и куда они могутъ проникать, какъ напримѣръ, въ губерніяхъ Ковенской Виленской, Гродненской и частію Минской,— тамъ случаи разбоевъ, убійствъ и звѣрства мятежниковъ продолжаются. Сегодня получено слѣдующее донесеніе изъ Бѣлостока:

Въ ночь съ 22-го на 23-е число текущаго мѣсяца шайка мятежниковъ, прибывъ въ м. Суражъ, въ Бѣлостокскомъ уѣздѣ, напала на домъ православнаго священника, котораго мятежники тотчасъ повѣсили; потомъ, въ ночь съ 23-го на 24-е, на рѣкѣ Наревѣ, при почтовой станціи Желтки, они сожгли мостъ.

Кромѣ того, въ настоящее время въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ приступлено и къ формированію народнаго ополченія, которое имѣетъ своимъ назначеніемъ уже не мѣстную охрану спокойствія у себя дома, а и службу внѣшнюю, гдѣ укажетъ надобность. Въ губерніяхъ, Черниговской и Полтавской, гдѣ сохраняются еще остатки казачества, уже утверждено сформированіе трехъ конныхъ полковъ, какъ это видно изъ объявляемаго сегодня приказа военнаго министра. Полки эти главнымъ образомъ предназначаются для усиленія надзора за охраненіемъ общественнаго спокойствія въ смежныхъ губерніяхъ, ближайшихъ къ частямъ имперіи, на которыхъ отразился польскій мятежъ и гдѣ по этому отправленіе обязанностей по содержанію народныхъ карауловъ для мѣстнаго населенія болѣе обременительно. (Рус. Инв.)

Высочайшимъ приказомъ по министерству внутреннихъ дѣлъ, 17-го мая, назначенъ коллежскій регистраторъ князь **ГЕДРОЙЦЪ** — членомъ отъ правительства виленскаго губернскаго по крестьянскимъ дѣламъ присутствія.

О разъясненіи п. 4 го Высочайшаго именнаго указа 1-го марта 1863 года. При примѣненіи Высочайшаго именнаго указа, даннаго правительствующему сенату 1 марта сего года, въ двухъ губерніяхъ сѣверо-западнаго края возникъ вопросъ: слѣдуетъ ли сбавлять 20 копѣекъ съ рубля съ денежной повинности такихъ крестьянъ, которые, по заявленному въ уставной грамотѣ желанію или по особо заключенному съ помѣщикомъ договору, перешли съ издѣльной повинности на оброкъ, въ промежутокъ времени отъ обнародованія указа и до 1-го мая. По настоящему вопросу министръ внутреннихъ дѣлъ входилъ съ представленіемъ въ главный комитетъ объ устройствѣ сельскаго состоянія, который, положеніемъ, Высочайше утвержденнымъ 1-го сего мая, предоставилъ ему, министру, разъяснить виленскому, гродненскому, ковенскому, минскому и витебскому губернскимъ по крестьянскимъ дѣламъ присутствіямъ, что на точномъ основаніи п. 4-го Высочайшаго именнаго указа 1-го марта сего года слѣдуетъ сбавлять 20% со всѣхъ крестьянъ, состоявшихъ въ день обнародованія сего указа на издѣльной повинности, хотябы они, по уставнымъ грамотамъ или по особымъ добровольнымъ условіямъ съ помѣщиками, перешли на оброкъ ранѣе 1-го мая.

ВИЛЬНО.

ИНСТРУКЦІЯ

ДЛЯ УСТРОЙСТВА ВОЕННО-ГРАЖДАНСКАГО УПРАВЛЕНІЯ ВЪ УѢЗДАХЪ ВИЛЕНСКОЙ, КОВЕНСКОЙ, ГРОДНЕНСКОЙ, МИНСКОЙ, ВИТЕБСКОЙ И МОГИЛЕВСКОЙ ГУБЕРНІЙ.

1) Во всѣхъ городахъ и уѣздахъ сихъ губерній привести немедленно въ исполненіе правила военнаго положенія, объявленныя въ указѣ Правительствующаго Сената 9-го августа 1861 года. Исполненіе по нимъ должно быть безъ малѣйшаго послабленія, что возлагается на строгую отвѣтственность военныхъ и гражданскихъ начальниковъ.

2) Учредить въ каждомъ уѣздѣ строгое военно-полицейское управленіе. Главные начальники войскъ, по соглашенію съ начальниками губерній, обязаны немедленно назначить Военныхъ Уѣздныхъ Начальниковъ, извѣстныхъ своею дѣятельностію и распорядительностію и преимущественно изъ штабъ-офицеровъ, командующихъ въ той мѣстности войсками, а тамъ, гдѣ они уже назначены и оказались недостаточно распорядительными, немедленно избрать другихъ. Военнымъ Уѣзднымъ Начальникамъ подчиняются всѣ войска, въ ихъ уѣздахъ постоянно находящіяся (*), и всѣ гражданскія власти. Исправники, становые пристава, городничіе и всѣ вообще чины полиціи, должны состоять въ непосредственной ихъ зависимости. Въ такой же ихъ зависимости и подчиненіи состоятъ всѣ безъ исключенія помѣщики, дворяне, духовенство, шляхта, однодворцы и все сельское и городское населеніе безъ различія званій и состояній. Уѣзднымъ начальникамъ поручается принять подъ свое покровительство всѣхъ вѣрныхъ и преданныхъ ГОСУДАРЮ и правительству жителей, въ особенности крестьянское населеніе, оградивъ его, чрезъ содѣйствіе военной силы, отъ покушенія мятежниковъ и устроивъ для того, изъ самихъ крестьянъ, сельскіе караулы, какъ ниже сказано.

Примѣчаніе. Всѣмъ обывателямъ въ уѣздахъ и городахъ должно составить и постоянно содержать въ исправности вѣрные списки, въ видѣ уѣздной обывательской книги, съ отмѣткою ихъ занятій и благонадежности и за всѣми имѣть строгое наблюденіе.

Сельское крестьянское населеніе въ обывательскія книги не вносить, но въ книгахъ прописать только численность такого населенія по обществамъ.

3) Военные уѣздные начальники учреждаютъ постепенное строгое военно-полицейское управленіе и въ станахъ каждаго уѣзда, поручая оное благонадежнымъ военнымъ или гражданскимъ чинамъ, примѣняясь, по возможности, къ разосланнымъ уже прежде, при семъ прилагаемымъ правиламъ, или же предоставляя оное благонадежнымъ становымъ приставамъ, на общемъ основаніи. Въ тѣхъ мѣстностяхъ уѣзда, гдѣ окажется удобнымъ, должна быть немедленно по указанію правилъ, разосланныхъ начальникамъ губерній, образована сельская стража, собственно для огражденія сельскихъ жителей отъ грабежа и неистовствъ, дѣлаемыхъ мятежными шайками. Военные уѣздные начальники должны всемѣрно заботиться, чтобы сильною администраціею, съ содѣйствіемъ сельской стражи, а въ нужныхъ случаяхъ съ пособіемъ войскъ, немедленно было прекращаемо всякое, даже малѣйшее покушеніе къ мятежу и нарушители порядка и спокойствія были взяты подъ стражу и переданы куда слѣдуетъ, для сужденія по всей строгости военныхъ законовъ.

4) Военные начальники, для лучшаго удержанія порядка во ввѣренныхъ имъ уѣздахъ, немедленно распоряжаются, чтобы по всѣмъ дорогамъ, въ селеніяхъ и при корчмахъ были учреждены обывательскіе караулы, а гдѣ нужно и конные разъѣзды. Караулы и разъѣзды сіи обязаны наблюдать за всѣми проходящими и проѣзжающими и не давать никому пропуска, безъ вида или билета, даннаго начальникомъ уѣзда или стана. Эти же караулы особенно должны смотрѣть, чтобы не были пропускаемы лица подозрительныя и участвующія въ мятежѣ, какого бы званія они ни были. Всѣхъ такихъ брать подъ

(*) Въ распоряженіе ихъ назначается главнымъ военнымъ начальствомъ, постоянная часть пѣхоты, а гдѣ нужно и кавалеріи.

ten dragonów pod dowództwem kapitana Russau napotkali partje Staniewicza (Pisarskiego) koło m. Tryszek. Przed rzeką Wyrwitą Russau zatrzymał się we wsi Bałki posłał dragonów do pobliskiego lasu, którzy o 8-éj godz. z raną spotkani zostali w lesie dwóma wystrzałami. Po piérwszym strzale, roty wszedłszy do lasu i uderzywszy na bagnety, zmusiły powstańców do ucieczki; część ich chciała się sprzeciwiać, zająwszy budynki we dworach Bidaki i Malaki, gdźie rozpoczęto silne strzelanie, w skutek czego zapaliły się budynki. W szerzącym się ogniu zginęli wszyscy znajdujący się w budynkach powstańcy. Natenczas przybyły roty narwskie, tak, iż o 10 i pół godz., powstańcy już byli rozbici zupełnie; jeszcze przez 2 godz. ścigano ich w gęstym lesie. Z 400 ludzi składających tę bandę, prawie połowa zginęła w czasie pożaru i ścigania. W liczbie zabitych znajduje się do 30 obywateli i 2 księży. Jeńców wzięto 15, z których 4 ciężko rannych, prócz tego odebrano u powstańców 21 koni, 32 fuzje, 2 chorągiewki, proch, ołów, oraz inne rzeczy i produkta. W wojsku zabitych 6, rannych 2-ch ober-oficerów i 26 żołnierzy.

— Jen. por. Goltgojer donosi: Dla ścigania bandy Koziełła w północnéj części pttu mińskiego, jen. Goltgojer do 2-ch rot wielkołuckiego półku przyłączył pod ogólne dowództwo półk. Gałła, jeszcze 2 roty kremeńczugskiego i 1 i pół roty nowoingermanlandzkiego półku. Od 13 do 16 maja, poszukując od wsi Zawiszyna i doszedłszy do Zaciemeń przymykającéj ku Staphowsko-obodowskiéj puszczy pow. wileńskiego, półk. Gałł wynalazł ślady powstańców. Zostawiwszy 1 rotę w Stajkowskim lesie, sam z 2 rotami poszedł w głąb' lasu, gdzie mu jeden chłop doniósł, iż powstańcy tylko co przeszli przez rzekę Ilję i rozlokowali się w lesie, tenże chłop wskazał brod, przez któren strzelcy przeszedłszy, rozsypali się w łańcuch i poczęli attakować powstańców; ostatni bronili się zawzięcie za okopami, lecz za nadejściem 2-giéj roty pierzchnęli; ściganie i rozbicie polecono przybyłéj na wystrzały rocie tegoż półku. Powstańcy stracili przy tém 70 zabitych i prawie tyleż utonęło w rzece i błotach. Jeńców wzięto 25, odbito 65 fuzji, wiele białéj broni i 10 koni. W wojsku zabito 7, raniono praporszczyka Danilowa i 33 szeregowców. Półkownik Gałł kontuzjowany. (Pocz. Półn.)

ROZKAZ MINISTRA WOJNY.

Dnia 25 maja N. 187. Ogłaszam przy niniejszém w wydziale wojennym dla wiadomości i należytego wykonania Najwyżéj zatwierdzoną ustawę o uformowaniu konnych małorossyjskich kozaczych półków: dwóch w połtawskiéj i jednego w czernihowskiéj gubernji. (Inw. Ros.)

W 114 N-rze „Inwalida rossyjskiego" wypowiedzieliśmy kilka myśli o dogodnościach, jakie za sobą pociąga uformowanie ludowéj straży wiejskiéj. Przy najmniejszych rozchodach, będąc najmniéj uciążliwą dla wieśniaków, instytucja takowa jest najłatwiejszą do zastosowania w bardzo wielu razach i razem zastępując w pewnych wydarzeniach wojsko, znakomicie zmniejsza wydatki państwa. W niektórych zaś razach, jak to ma miejsce w gubernjach zachodnich, straż ludowa może być daleko korzystniejsza niż wojsko: niemówiąc już o tém, iż najmniejsza liczba uzbrojonych chłopów w każdéj wsi, zupełnie zmienia pozycję téj wsi względem ludzi złéj woli; polecenie czuwania nad ludźmi podejrzanymi saméj ludności, czyni czuwanie to bardziéj skuteczném i niszczy zło w samym jego początku.

Wszystkie wskazane dogodności téj straży pobudziły rząd nasz przystąpić do sformowania onéj w gubernjach zachodnich, którą jak wiadomo zaczęto tworzyć przed kilku tygodniami. Przytém rząd uznał za korzystne nie poprzestać na formowaniu ludowéj straży w gubernjach i powiatach sąsiednich z Królestwem Polskiem, dokąd już przemknęły bandy powstańcze, ale też rozpowszechnić tę instytucję i na miejscowości bardziéj oddalone, jak naprzykład na południowe części gubernji pskowskiéj i smoleńskiéj, na gubernje witebską i mohylewską. Ma się rozumieć, iż przy uformowaniu straży ludowéj w tych oddalonych od Królestwa miejscach, wcale nie uwzględniano jakichś politycznych nieporządków, lecz tylko te rozboje i rabunki, jakie w czasach niepokoju, przy bezbronności ludu wszędzie się wydarzają częściéj. Praktyka wykazała niezmierną korzyść tego środka i chociaż straż ta tak jeszcze niedawno istnieje, a już wszelkie niepokojące wieść nawet w większéj części gubernij zachodnich już ustały, oprócz wprawdzie tych okolic, gdzie jeszcze zostają bandy polskich powstańców i dokąd one mogą się dostać jak np. w gubernjach: kowieńskiéj, wileńskiéj, grodzieńskiéj i części mińskiéj—tam wypadki rozbojów, zabójstw i pastwienia się powstańców trwają. Dziś otrzymano następną wiadomość z Białegostoku:

W nocy z d. 22 na 23 tegoż miesiąca, powstańcy przybywszy do m. Suraża w powiecie białostockim napadli na dom prawosławnego duchownego i zaraz go powiesili; późniéj w nocy z d. 23 na 24 na rzece Narwie przy stacji pocztowéj Żółtki spalili most.

Oprócz tego, obecnie w niektórych miejscach poczęto formować ludową milicję, która ma na celu już nie miejscową obronę lecz i zewnętrzną, gdzie będzie potrzeba. W gubernjach czernihowskiéj i połtawskiéj, gdzie jeszcze są szczątki kozaczyzny, zatwierdzono już uformowanie trzech pułków konnych, jak to widać z powyższego rozkazu ministra wojny. Pułki te głównie przeznaczają się dla wzmocnienia czuwania nad utrzymaniem ogólnego spokoju w gubernjach sąsiednich, najbliższych do tych części cesarstwa, w których znalazło odgłos powstanie polskie i gdzie przez to obowiązek utrzymania straży wiejskiéj jest bardziéj uciążliwy dla ludności miejscowéj. (Inw. Ros.)

— Najwyższym rozkazem do ministerjum spraw wewnętrznych 17 maja mianowany został regestrator kollegjalny książe **GEDROJĆ**, członkiem od rządu Wileńskiego gubernjalnego do spraw włościańskich urzędu.

Objaśnienie 4-go p. Najwyższego ukazu 1 marca 1863 roku. Przy zastosowaniu Najwyższego Imiennego ukazu danego senatowi rządzącemu 1 marca tego roku w dwóch gubernjach północno-zachodniego kraju wszczęto kwestję: czy należy strącać po 20 kop. od rubla z powinności pieniężnéj takich włościan, którzy podług wyrażonego w liście nadawczym żądania, albo podług osobno z obywatelem zawartéj umowy, przeszli z powinności odrobkowéj na czynsz, w czasie od ogłoszenia ukazu do 1-go maja. W téj kwestji minister spraw wewnętrznych czynił przełożenie do głównego komitetu o urządzeniu stanu wiejskiego, jakowy decyzją Najwyżéj zatwierdzoną 1 maja polecił ministrowi objaśnić wileńskiemu, grodzieńskiemu, kowieńskiemu, mińskiemu i witebskiemu gubernjalnym urzędom włościańskim, iż na zasadzie 4-go p. Najwyższego imiennego ukazu 1-go marca tego roku, należy strącać 20% wszystkim włościanom, zostającym w dniu ogłoszenia tego ukazu na powinności odrobkowéj, chociażby oni podług listów nadawczych, lub podług osóbnych umow dobrowolnych z obywatelami przeszli na czynsz przed 1-m maja.

WILNO.

INSTRUKCJA

DLA WPROWADZENIA WOJENNO-CYWILNEGO ZARZĄDU W POWIATACH GUBERNIJ WILEŃSKIEJ, KOWIEŃSKIEJ, GRODZIEŃSKIEJ, MIŃSKIEJ, WITEBSKIEJ I MOHYLEWSKIEJ.

1) We wszystkich miastach i powiatach tych gubernij wprowadzić bezzwłócznie w wykonanie prawidła wojennéj stopy, objawione w Ukazie Rządzącego Senatu z d.9 sierpnia 1861 roku. Wykonanie takowe powinno spełniać się bez najmniejszego pobłażania, co wkłada się na srogą odpowiedzialność wojennych i cywilnych naczelników.

2) Ustanowić w każdym powiecie srogi wojenno-policyjny zarząd. Główni naczelnicy wojsk, wspólnie z naczelnikami gubernji, obowiązani naznaczać natychmiast wojenno-powiatowych naczelników, znanych ze swéj energji i roztropności, dając pierwszeństwo sztab-oficerom, dowodzącym wojskami w téj miejscowości, a tam, gdzie już są naznaczeni i okazali się niedostatecznie rozporządzającymi się, natychmiast zamienić innymi. Pod rozkazami wojenno-powiatowych naczelników znajdują się wszystkie wojska stale konsystujące w ich powiatach *) i wszystkie cywilne władze. Sprawnicy, stanowi-prystawy, horodniczowie i wszyscy w ogóle urzędnicy policji, powinni znajdować się pod ich bezpośrednią władzą. Pod ich również zależnością i władzą znajdują się wszyscy bez wyjątku obywatele, dworzanie, duchowieństwo, szlachta, jednodworcy i wszystka wiejska i miejska ludność, bez różnicy powołania i stanu. Poleca się powiatowym naczelnikom przyjąć pod swoją opiekę wszystkich wiernych i przychylnych MONARSZE i rządowi mieszkańców, osobliwie ludność wiejską, ochraniając ich, przez użycie siły zbrojnéj, od usiłowań powstańców, i urządziwszy dla tego straż wiejską z tychże włościan, jak objaśniono niżéj.

Uwaga. Zaprowadzić i ciągle utrzymywać w porządku pewne spisy wszystkich obywateli w powiatach i miastach, w kształcie powiatowéj obywatelskiéj księgi, oznaczając ich zajęcia i stopień zasłużonego zaufania; i mieć nad wszystkimi ścisły nadzór.

Wiejskiéj włościańskiéj ludności w obywatelskich księgach nie zamieszczać, lecz w księgach wyrazić tylko liczbę takowéj ludności w każdéj gminie.

3) Wojenni powiatowi naczelnicy ustanawiają stały srogi wojenno-policyjny zarząd i w stanach (cyrkułach) każdego powiatu, poruczając ony zaufanym wojennym lub cywilnym urzędnikom, stosując się o ile możności, do rozesłanych poprzednio i tu załączonych prawideł, lub też polecając ten zarząd pewnym stanowym-prystawom, na ogólnych zasadach. W tych miejscowościach powiatu, gdzie okaże się możliwém, powinna być urządzona, stosownie do prawideł rozesłanych do naczelników gubernij, straż wiejska, w celu ochronienia wiejskich mieszkańców od rabunków i wściekłości, których się dopuszczają buntownicze bandy. Wojenni powiatowi naczelnicy, powinni wszelkiemi środkami dokładać starania, żeby silną administracją, z udziałem straży wiejskiéj, a w razach koniecznych przy pomocy wojska, najmniejsze nawet usiłowania do buntu, były bezzwłócznie przekrócane, i naruszyciele porządku i spokojności byli aresztowani i oddawani gdzie należy, dla sądzenia podług wszelkiéj surowości praw wojennych.

4) Wojenni naczelnicy, dla lepszego utrzymania porządku w powierzonych im powiatach, zrobią natychmiast rozporządzenie, aby po wszystkich drogach, we wsiach i przy karczmach, były urządzone obywatelskie straże, a gdzie potrzeba i konne patrole. Takowe straże i patrole obowiązane są mieć nadzor nad przechodzącymi i przejeżdżającymi i nie przepuszczać nikogo bez świadectwa lub biletu, wydanego przez naczelnika powiatu lub stanu. Też straże powinny osobliwie czuwać, aby nie były przepuszczane osoby podejrzane lub przyjmujące udział w buncie, do ja-

*) W ich rozporządzenie naznacza się przez główną wojenną władzę stała ilość piechoty, a gdzie okaże się potrzeba i kawalerji.

стражу и доставлять военнымъ начальникамъ. Это, впрочемъ, не относится до тѣхъ изъ обывателей ближайшей къ карауламъ мѣстности, которые извѣстны своею благонадежностью. Никто, однакожъ, не долженъ уклоняться отъ явки на караулахъ, если будетъ остановленъ.

5) Военные уѣздные начальники, вмѣстѣ съ учрежденіемъ строгаго военно-полицейскаго управленія, должны, не оставаясь въ бездѣйствіи въ городахъ, постоянно, съ нѣкоторою частью находящихся въ ихъ распоряженіи войскъ, очищать уѣзды отъ бродячихъ мятежныхъ скопищъ и, съ содѣйствіемъ сельскихъ карауловъ, ограждать сельское населеніе отъ насилія мятежниковъ, постоянно заботясь, чтобы, ни въ какомъ случаѣ, не могли вновь образоваться мятежныя скопища и чтобы власть Правительства была вполнѣ возстановлена и удержана на всемъ пространствѣ уѣзда.

6) Военные Уѣздные Начальники, для строгаго водворенія тишины и спокойствія въ уѣздѣ, должны немедленно обезоружить въ городахъ и уѣздахъ всѣхъ помѣщиковъ, съ ихъ прислугою, шляхту, однодворцевъ, ксендзовъ и монастыри; также всѣхъ вообще городскихъ жителей, исключая изъ поименованныхъ выше званій и сословій русскихъ и тѣхъ мѣстнаго происхожденія лицъ, за благонадежность которыхъ ручается мѣстное главное начальство. Отобранное оружіе и всѣ огнестрѣльные припасы передавать въ военное вѣдомство, для вооруженія, гдѣ нужно, сельской стражи.

7) Изъ крестьянскихъ обществъ въ селахъ и деревняхъ подвергнуть обезоруженію лишь тѣхъ, которые, по свѣдѣніямъ Начальства, не благонадежны, не дѣлая различія въ вѣроисповѣданіи: ибо, безъ сомнѣнія, большая часть крестьянъ, какъ государственныхъ, такъ и временно-обязанныхъ и не православнаго исповѣданія неизмѣнно преданы ГОСУДАРЮ и правительству и съ полнымъ самоотверженіемъ будутъ содѣйствовать къ возстановленію законнаго порядка, забирать подъ стражу въ чертѣ сельскаго ихъ общества всѣхъ участвующихъ въ мятежѣ или содѣйствующихъ оному лицъ и представлять ихъ начальству.

8) Для обезоруженія уѣздовъ и городовъ назначить кратчайшій срокъ, не далѣе трехъ дней со времени объявленія о томъ приказанія. Тѣхъ, которые не исполнятъ сего требованія въ назначенный срокъ, брать подъ стражу, какъ ослушниковъ и предавать суду.

Примѣчаніе. Повторить обезоруженіе и въ тѣхъ мѣстностяхъ, гдѣ оно было уже произведено. Выданные до этого билеты на право владѣнія оружіемъ, считать не дѣйствительными и уничтожить.

9) Вмѣстѣ съ обезоруженіемъ уѣзда Военные Начальники должны приступить къ очищенію уѣзда отъ неблагонадежныхъ помѣщиковъ, шляхты, духовныхъ и иныхъ лицъ, болѣе или менѣе содѣйствующихъ мятежу.

Изобличенныхъ въ таковыхъ клятвопреступныхъ дѣйствіяхъ брать немедленно подъ стражу и представлять, съ надлежащими объ ихъ дѣйствіяхъ свѣдѣніями, ближайшему начальнику войскъ или начальнику губерніи, для поступленія съ ними по всей строгости военныхъ законовъ. На отвѣтственность начальниковъ уѣздовъ возлагается допущеніе въ семъ важномъ дѣлѣ какого либо послабленія и лицепріятія.

10) Объявить и строго внушить всѣмъ помѣщикамъ, ихъ управителямъ или администраторамъ, завѣдывающимъ имѣніями, что на ихъ личную, строгую отвѣтственность возлагается допущеніе, въ чертѣ ихъ владѣній, образованія мятежническихъ скопищъ и заговоровъ противъ правительства, а также содѣйствія мятежу деньгами и разными припасами, а кольми паче личное въ томъ участіе ихъ самихъ или ихъ прислуги.

11) Они также отвѣтствуютъ за допущеніе въ своихъ домахъ и имѣніяхъ укрываться бродягамъ и за пристанище, даваемое матежникамъ и вообще нарушителямъ общественнаго спокойствія.

12) Всѣмъ ксендзамъ и въ особенности приходскимъ плебанамъ въ городахъ и селахъ объявить, что за всякое содѣйствіе мятежу словомъ или дѣломъ и возбужденіе къ тому прочтеніемъ мятежныхъ прокламацій или иныя манифестаціи въ церквахъ и внѣ оныхъ, виновные будутъ немедленно взяты подъ стражу и судимы на мѣстѣ по всей строгости военныхъ законовъ. Отговорки, часто ими приносимыя, будто бы содѣйствовали мятежу по принужденію, не будутъ приняты въ уваженіе, ибо служители алтаря еще менѣе другихъ должны подчиняться симъ угрозамъ. Ихъ обязанность жертвовать собою, для умиротворенія края и обращенія каждаго къ исполненію свято долга вѣрноподданнической присяги своему ГОСУДАРЮ. Неисполняющія сего духовныя лица сугубо виновны и подлежатъ строжайшему, въ примѣръ другимъ, наказанію. Настоятели католическихъ монастырей, за допущеніе въ оныхъ какихъ бы то нибыло мятежныхъ приготовленій, также подлежатъ строгой отвѣтственности и военному суду.

13) Тѣхъ изъ обывателей, преимущественно помѣщиковъ, управителей, также настоятелей монастырей и приходскихъ плебановъ, которые примутъ какое либо участіе въ мятежѣ, будутъ распространять мятежныя воззванія и вообще содѣйствовать мятежникамъ или недонесутъ немедленно ближайшему начальству объ образующихся скопищахъ инсургентовъ, также о дѣлаемыхъ приготовленіяхъ къ мятежу или окажутъ мятежникамъ чѣмъ бы то ни было пособіе или содѣйствіе, уѣздные военные начальники тотчасъ должны брать подъ стражу и представлять, для преданія военному суду. Объ этомъ объявить и обществамъ крестьянъ казенныхъ и временно-обязанныхъ, возложивъ на ихъ бдительное, строгое наблюденіе, чтобы не были допущены въ чертѣ сельскихъ ихъ обществъ и самихъ фольваркахъ какіе либо мятежные съѣзды, вооруженія и вообще приготовленія къ мятежу.

Примѣчаніе. Военный судъ надъ виновными кончать безъ замедленія, на основаніи полеваго уголовнаго уложенія, и приговоръ, по предоставленной *Высочайшимъ* повелѣніемъ 11 мая 1863 г., начальникамъ власти, конфирмовать и приводить въ исполненіе, безъ малѣйшаго отлагательства.

14) На имѣнія и имущество всѣхъ помѣщиковъ и иныхъ лицъ, какого бы они званія ни были, которые присягали мятежникамъ или принимали какое либо участіе въ мятежѣ или же способствовали только оному денежными и иными матеріальными пожертвованіями, распространяли о мятежѣ прокламаціи и вообще неблагонамѣренными и крамольными своими дѣйствіями старались ниспровергнуть правительственную власть,— налагать немедленно секвестръ, на основаніи Высочайше утвержденныхъ для того правилъ.

Примѣчаніе. Въ строгую обязанность Губернаторовъ вмѣняется приводить эту мѣру въ исполненіе, не допуская ни малѣйшаго колебанія. Разнаго рода хлѣбъ, находящійся въ секвестрованныхъ имѣніяхъ, употреблять тотчасъ на продовольствіе войскъ и сельскихъ карауловъ, прочіе продукты и имущество также немедленно продавать, и вырученныя деньги, какъ и всѣ доходы съ такихъ имѣній, обращать на покрытіе расходовъ казны по укрощенію мятежа.

15) Въ уѣздахъ губерній Витебской и Могилевской, на которые не распространяется указъ Правительствующаго Сената 1 марта 1863 г., имѣнія подобныхъ указаннымъ въ предшествующемъ пунктѣ помѣщиковъ, также брать въ секвестръ, поручивъ оныя администраціи. За симъ въ имѣніяхъ этихъ, примѣняясь къ указу Правительствующаго Сената 27 іюня 1862 г. объ обязательномъ выкупѣ, — переводить крестьянъ, не требуя согласія помѣщика, съ издѣльной повинности на оброкъ, который, какъ равно и всѣ прочіе доходы, отнюдь не выдавать помѣщикамъ, а хранить въ уѣздныхъ казначействахъ впредь до особаго распоряженія; въ подобныхъ имѣніяхъ, состоящихъ уже на оброкѣ, всѣ доходы отсылать также въ уѣздное казначейство.

16) Начальники полиціи въ городахъ и уѣздахъ и всѣ чины оной, какъ выше сказано, подчиняются начальнику войскъ и военно-уѣзднымъ начальникамъ. Гражданскіе губернаторы должны, по соглашенію съ главнымъ начальникомъ войскъ въ губерніи, принимать строгія мѣры къ укрощенію мятежа. Словомъ, начальники войскъ и губернаторы, дѣйствуя дружно и энергически къ подавленію мятежа, должны лично наблюдать, чтобы все предписанное дѣйствительно исполнялось на мѣстѣ, безъ малѣйшаго послабленія и упущенія и чтобы не только однѣми сильными карательными мѣрами прекращались крамола и мятежъ, но благоразумною распорядительностію стараться предупреждать всякое покушеніе къ оному.

17) Чиновниковъ земской и градской полиціи, лѣсничихъ, лѣсную стражу и другихъ служащихъ лицъ, выказавшихъ свою неблагонадежность и болѣе или менѣе содѣйствовавшихъ мятежникамъ или уклонившихся отъ содѣйствія Правительству и войскамъ въ подавленіи мятежа, начальники уѣздовъ должны брать немедленно подъ арестъ. Начальники губерній, по надлежащемъ разслѣдованіи дѣйствій такихъ лицъ, отрѣшаютъ ихъ отъ должностей и предаютъ военному суду, какъ сугубо виновныхъ: ибо кромѣ содѣйствія мятежу они виновны и какъ клятвопреступники, дважды нарушившіе священный долгъ присяги своему ГОСУДАРЮ. Клятвопреступниками и сугубо виновными считать всѣхъ принимавшихъ участіе въ мятежѣ служащихъ лицъ безъ различія національностей, ибо различіе это не можетъ быть и не будетъ допущено: всѣ обитатели Россіи, какого бы они исповѣданія ни были—подданные одного ГОСУДАРЯ и Россіи и одинаково отвѣтственны за нарушеніе вѣрноподданнической присяги. На семъ основаніи всѣ служащія лица, которыя во ввѣренныхъ ихъ управленію частяхъ или мѣстностяхъ завѣдомо допустили мятежные сговоры, вооруженія или приготовленія къ формированію мятежныхъ шаекъ, не принявъ къ предотвращенію того своевременно надлежащихъ мѣръ, или не донесли о томъ тогда же начальству, должны быть преданы суду. Отговорки ихъ въ умолчаніи объ этомъ будто бы по причинѣ родственныхъ связей или угрозъ отъ мятежниковъ, не могутъ быть приняты въ оправданіе.

18) Лѣсничіе и лѣсная стража подчиняются также военнымъ уѣзднымъ начальникамъ. Стража сія обязана очищать свои участки отъ скитающихся малыми шайками, или поодиначкѣ разсѣянныхъ бродягъ; если же покажется шайка въ значительномъ числѣ о томъ немедленно давать знать ближайшему военному начальству, а по прибытіи войскъ присоединиться къ нимъ, для рѣшительнаго истребленія мятежныхъ скопищъ. Съ тѣми офицерами и другими чинами лѣсной стражи, которые будутъ замѣчены въ недѣятельномъ исполненіи этой обязанности, поступать какъ съ соучастниками въ мятежныхъ дѣйствіяхъ и судить немедленно военнымъ судомъ. Отъ усмотрѣнія военныхъ начальниковъ будетъ зависѣть, въ случаѣ надобности, снять всю лѣсную стражу изъ лѣсовъ и присоединить къ своимъ отрядамъ.

kiegokolwiek stanu one należeć będą. Wszystkich podobnych brać pod strażę i dostawiać do wojennych naczelników. To jednak niema stosować się do obywateli osiadłych w sąsiedztwie straży, którzy są znani ze swéj przychylności do rządu. Nikt jednak nie powinien uchylać się od zameldowania się w straży, jeżeli będzie zatrzymanym.

5) Wojenni powiatowi naczelnicy, razem z wprowadzeniem srogiego wojenno-policyjnego zarządu, powinni, nie pozostając bezczynnie po miastach, zajmować się ciągle, z częścią wojsk, zostających w ich rozporządzeniu, oczyszczeniem powiatów od koczujących buntowniczych band, i z udziałem wiejskich straży, osłaniać włościańską ludność od gwałtów domierzanych przez powstańców, czuwając ciągle, aby w żadnym razie nowe bandy nie mogły się formować, i żeby władza rządu była zupełnie przywrócona i zachowana na całéj przestrzeni powiatu.

6) Wojenni powiatowi naczelnicy, dla zupełnego przywrócenia porządku i spokojności w powiecie, powinni bezzwłócznie odebrać wszelką broń w miastach i powiecie od wszystkich obywateli, z ich służbą, od szlachty, jednodworców, księży i w klasztorach; również od wszystkich w ogóle mieszkańców miast, wyjąwszy z pomienionych wyżéj stanów—rossjan i tych z miejscowego pochodzenia osób, za pewność których poręczy miejscowa główna władza. Odebraną broń i wszystkie strzelnicze zapasy oddawać wojennéj władzy, dla uzbrojenia gdzie potrzeba straży wiejskiéj.

7) W gminach wiejskich po siołach i wioskach, rozbrajać li tylko tych, którzy, podług zebranych przez władzę wiadomości, okazują się niezasługującymi zaufania, nie robiąc różnicy wyznania: gdyż bez wątpliwości, większa część włościan, jak rządowych, tak i czasowo-obowiązanych, chociaż nie greckiego wyznania, stale oddani MONARSZE i rządowi, z zupełném poświęceniem się będą pomagać do przywrócenia prawnego porządku, przytrzymując i aresztując w obrębie swojéj gminy wszystkich mających udział w powstaniu lub dopomagających onemu, i przedstawując władzy też osoby.

8) Dla rozbrojenia powiatów i miast, naznaczyć najkrótszy termin, nie dłuższy nad dni trzy od dnia objawienia o tém rozporządzenia. Tych, którzy nie spełnią tego rozkazu w naznaczonym terminie, aresztować jako nieposłusznych i oddawać pod sąd.

U w a g a. Powtórzyć rozbrojenie i w tych miejscowościach, gdzie już ono było wykonane. Wydane do tego czasu bilety na prawo posiadania broni, uważać za nieistniejące i zniszczyć.

9) Jednoczasowie z odebraniem broni po powiatach, wojenni naczelnicy powinni przystąpić do oczyszczenia powiatu od nieprzychylnych Rządowi obywateli, szlachty, duchownych i innych osób, przyjmujących w większéj lub mniejszéj mierze udział w powstaniu. Przekonanych w podobnych krzywoprzysięskich postępkach natychmiast aresztować i przedstawiać, z potrzebnemi o ich czynnościach wiadomościami najbliższemu dowódcy wojsk, lub naczelnikowi gubernji, dla postąpienia podług wszelkiéj surowości praw wojennych. Na odpowiedzialności powiatowych naczelników cięży dopuszczenie w téj ważnéj sprawie, jakiegokolwiek pobłażania lub stronności.

10) Objawić i srogo wrazić wszystkim obywatelom, ich rządcom lub administratorom zawiadującym majątkami, że na ich osobistą, srogą odpowiedzialność wkłada się dopuszczenie w obrębie ich posiadłości formowania buntowniczych band i spisków przeciw Rządowi; również dopomaganie powstaniu pieniędzmi i różnemi produktami, a tém bardziéj osobisty współudział, tak ich samych, jak i ich służby.

11) Ciż również odpowiadają za dopuszczenie w swych domach i majątkach ukrywania się włóczęgów i za przechowanie udzielone powstańcom lub naruszycielom spokojności powszechnéj.

12) Objawić wszystkim księżom, a osobliwie proboszczom po miastach i wsiach, że za wszelki współudział w powstaniu słowem lub czynem, i pobudzanie do takowego czytaniem w kościołach lub zewnątrz ich buntowniczych proklamacij, lub inne manifestacje, winni będą natychmiast aresztowani i sądzeni na miejscu podług wszelkiéj surowości praw wojennych. Wymówki, często przez nich przytaczane, że jakoby przyjmowali udział w powstaniu z przymusu, nie będą przyjęte w uwagę: gdyż słudzy ołtarza mniéj od innych powinni ulegać tym groźbom. Obowiązkiem ich jest ich poświęcać się dla uspokojenia kraju i nawrócenia każdego, do spełnienia święcie obowiązku przysięgi na wierność swemu MONARSZE. Osoby duchowne tego niespełniające, winni podwójnie, i podlegają najsroższéj, mogącéj drugim służyć za przykład, karze. Przełożeni katolickich klasztorów, za dopuszczenie w onych jakichkolwiek buntowniczych przygotowań, podlegają również srogiéj odpowiedzialności i sądowi wojennemu.

13) Tych obywateli, osobliwie posiadaczy ziemskich, rządców, również przełożonych klasztorów i parafjalnych plebanów, którzy przyjmą jakikolwiek udział w powstaniu, będą rozpowszechniać buntownicze proklamacje, i w ogóle, pomagać powstańcom, lub niedoniosą bezzwłócznie bliższéj władzy o formujących się bandach powstańców, również o robionych przygotowaniach do powstania, lub okażą buntownikom w czémkolwiek bądź pomoc lub udział, powinni wojenni powiatowi naczelnicy natychmiast aresztować i przedstawiać dla oddania pod sąd wojenny. Objawić o tém i gminom włościan rządowych i czasowo obowiązanych, zobowiązując ich do baczności i srogiego nadzoru, żeby w obrębie ich gminji w samych folwarkach, niebyły dopuszczane jakiekolwiek powstańcze zjazdy, uzbrojenia i w ogóle przygotowania do powstania.

U w a g a. Wojenne sądy nad winnymi kończyć bez zwłoki, na zasadach polowego kodeksu karnego i dekreta, na mocy udzielonéj Najwyższym rozkazem 11 Maja 1863 r. naczelnikom władzy, konfirmować i wprowadzać w wykonanie bez najmniejszéj zwłoki.

14) Na majątki i fundusze wszystkich obywateli i innych osób, jakiegokolwiek bądź stanu, którzy wykonali przysięgę powstańcom, lub przyjmowali jakikolwiek udział w powstaniu, lub takowemu pomagali tylko pieniężnemi lub innemi materjalnemi ofiarami, rozpowszechniali buntownicze proklamacje, i w ogóle nieprzychylnemi i buntowniczemi postępkami starali się obalić władzę rządu—nakładać bezzwłócznie sekwestr, na zasadach Najwyżéj zatwierdzonych w tym celu prawideł.

U w a g a. Zaleca się najsrożéj gubernatorom wprowadzać takowe rozporządzenie w wykonanie, bez dopuszczenia najmniejszego wahania się. Różnego rodzaju zboże, znajdujące się w sekwestrowanych majątkach, używać zaraz na utrzymanie wojska i wiejskich straży; inne produkta i ruchomość, także natychmiast sprzedawać, i wyręczone pieniądze, również jak i wszystkie dochody z takich majątków, obracać na pokrycie rozchodów rządu w uśmierzeniu buntu.

15) W powiatach Witebskiéj i Mohylewskiéj gubernij, na które nie rozciąga się ukaz rządzącego senatu z 1-go marca 1863 r. brać również w sekwestr majątki obywateli w poprzednim punkcie wskazanéj kategorji, zaprowadzając w onych administrację. Następnie w takowych majątkach, zgodnie z ukazem rządzącego senatu z 27 czerwca 1862 r. o obowiązującym wykupie, przeprowadzać włościan, niepotrzebując zgodzenia się obywatela, z pańszczyźnianéj powinności na czynsz, który również, jak i wszystkie inne dochody, niewydawać zupełnie obywatelom, a składać w powiatowych kassach skarbowych do dalszego rozporządzenia; w podobnych majątkach zostających już na czynszu, odsyłać również wszystkie dochody do powiatowych kass skarbowych.

16) Naczelnicy policij po miastach i powiatach i wszyscy onéj urzędnicy, zależą, jak wyżéj wymieniono, od naczelnika wojsk i wojenno-powiatowych naczelników. Gubernatorowie cywilni, po zniesieniu się z głównymi naczelnikami wojsk w gubernji, powinni używać najsroższych środków do przytłumienia powstania. Słowem naczelnicy wojsk i gubernatorowie, działając wspólnie i sprężyście dla stłumienia rokoszu, powinni czuwać osobiście, żeby wszelkie rozkazy w istocie wykonywały się na miejscu, bez najmniejszego pobłażania i odstąpienia, i żeby nietylko jednemi silnemi środkami karnemi przekracał się bunt i powstanie, lecz jeszcze roztropnemi rozporządzeniami starać się uprzedzać wszelkie usiłowania do tego.

17) Naczelnicy powiatów powinni bezzwłócznie aresztować urzędników ziemskiéj i miejskiéj policij, urzędników leśnych, straż leśną i innych zostających w służbie rządowéj, którzy dali dowody niezupełnéj pewności, którzy pomagali więcéj lub mniéj powstańcom, lub uchylali się od współdziałania z rządem i wojskiem, w przytłumieniu powstania. Naczelnicy gubernij, po należytém rozpatrzeniu postępków takowych osób, usuwają ich od obowiązku i oddają pod sąd wojenny, jako podwójnie winnych: gdyż prócz udziału w powstaniu, oni winni też jako krzywoprzysięzcy, którzy naruszyli dwa razy święty obowiązek przysięgi swemu MONARSZE. Krzywoprzysięzcami i podwójnie winnymi uważać wszystkich urzędników, którzy wzięli udział w powstaniu, bez różnicy narodowości, gdyż różnica ta nie może być i nie będzie dopuszczona: wszyscy obywatele Rossji, jakiegokolwiek bądź wyznania, są poddanymi jednego MONARCHY i Rossji i jednakowo odpowiedzialni za naruszenie wiernopoddańczéj przysięgi. Na téj zasadzie powinny być oddane pod sąd wszystkie osoby, zostające w służbie rządowéj, które w powierzonych swemu zarządowi częściach lub miejscowościach, dopuściły wiedząc o tém, buntownicze spiski, uzbrojenia lub przygotowania do formowania się powstańczych band, nieprzedsięwziąwszy dla przekrócenia tego, właściwych w swoim czasie środków, lub wtedy jeszcze nie doniosły o tém wyższéj władzy. Wymówki ich o przemilczeniu tego z przyczyny stosunków pokrewieństwa, lub groźb ze strony powstańców, niemogą być przyjęte za usprawiedliwienie.

18) Leśniczowie i straż leśna zależą również od wojennych powiatowych naczelników. Straż ta obowiązana jest oczyszczać swoje ucząstki od tułających się małych band i samotnie ukrywających się włóczęgów; jeżeli zaś okaże się banda w znacznéj liczbie, dawać o tém zaraz znać bliższéj władzy wojskowéj, a po przybyciu wojska, przyłączyć się do niego, dla stanowczego zniszczenia band powstańczych. Postępować jak z uczęstnikami powstania i sądzić zaraz wojennym sądem tych oficerów i innych urzędników straży leśnéj, w których dostrzeżoném będzie nieczynne spełnianie tego obowiązku. Od uwagi wojennych naczelników zależeć będzie, w razie potrzeby, ściągnąć całą straż leśną z lasów i przyłączyć do swoich oddziałów.

19) Начальники губерній обязаны особенно заботиться, чтобы войска, въ губерніяхъ расположенныя, были вполнѣ и во всемъ, мѣстными средствами, обезпечены и успокоены. Въ имѣніяхъ помѣщиковъ болѣе или менѣе участвовавшихъ въ мятежѣ довольно есть средствъ къ продовольствію, которыми пользуются теперь мятежники. На имѣнія эти должны падать всѣ расходы по содержанію войскъ, дѣйствующихъ для усмиренія края; хлѣбъ, овесъ и прочіе припасы, въ оныхъ находящіеся, должны быть обращаемы немедленно на содержаніе войскъ, а лошади и повозки для устройства перевозочныхъ средствъ. Продуктамъ, взятымъ въ этихъ имѣніяхъ, начальники отрядовъ обязаны вести вѣрную отчетность.

Генералъ отъ Инфантеріи *Муравьевъ 2-й.*

24 мая, 1863 года,
г. Вильно.

ВАРШАВА.

31 мая (12 іюня), на гласисѣ Александровской цитадели повѣшены государственные преступники, отставной губернскій секретарь Генрихъ *Абихтъ* и ксендзъ капуцинъ Агрыпинъ *Конарскій.*

Генрихъ *Абихтъ* арестованъ былъ 7 (19) ноября вмѣстѣ съ студентами Варшавской медико-хирургической академіи Станиславомъ Малешевскимъ и Михаиломъ Козловскимъ, вслѣдствіе подозрѣнія, возбужденнаго оружіемъ, найденнымъ въ ихъ повозкѣ, оставленной передъ гостинницей, въ которой они тогда находились. Подозрѣніе это увеличилось тѣмъ болѣе, что, когда позваны были полицейскіе служители для обревизованія повозки, они хотѣли бѣжать, а Абихтъ даже намѣревался выстрѣлить въ бургомистра. По арестованіи оказалось, что всѣ они имѣли фальшивые паспорты. Въ повозкѣ и при самомъ Абихтѣ найдено: 1) уполномоченіе отъ центральнаго революціоннаго комитета для собиранія приношеній; 2) 16 квитанцій того же комитета на сумму 974 зл. 10 гр. (146 р. 15 к.); 3) шесть револьверовъ; 4) три ящика съ порохомъ, зарядами и пистонами; 5) двѣ сѣкиры, желѣзный ломъ и долото; 6) ядъ въ жидкости; 7) два паспортные бланка съ печатями.

Слѣдствіемъ и показаніями Абихта обнаружено:

Генрихтъ Абихтъ происходитъ изъ дворянъ Виленской губерніи, 27 лѣтъ отъ роду, вѣроисповѣданія Евангелическо-Аугсбургскаго, обучался въ Виленской гимназіи, служилъ въ почтовомъ вѣдомствѣ съ 1852—1857 г. Въ 1857 г. онъ убѣжалъ изъ Вильна за границу, по причинѣ, какъ потомъ оказалось, значительныхъ долговъ, въ которые втянула его разгульная жизнь, а равно изъ опасенія отвѣтственности вслѣдствіе подозрѣнія о покражѣ большой суммы денегъ у его дяди.

Во время слѣдствія и суда Генрихъ Абихтъ сознался, что еще до побѣга своего за границу, онъ принадлежалъ въ Вильнѣ къ тайному политическому обществу, а въ сентябрѣ 1857 г. когда бѣжалъ изъ Вильна, чрезъ Варшаву и Краковъ прибылъ въ Лондонъ, гдѣ служилъ въ типографіи журнала *„Колоколъ“* корректоромъ и переводчикомъ и въ тоже время вошелъ въ составъ такъ называемаго *„польскаго революціоннаго общества“*; потомъ *избранъ былъ членомъ польскаго комитета,* котораго цѣлію было возжечь вооруженное возстаніе, и оставался въ ономъ до 1861 г. Означенный комитетъ для распространенія своей пропаганды, разсылалъ эмиссаровъ. Кромѣ того Абихтъ былъ членомъ *„международнаго общества“*, имѣвшаго задачею произвести всеобщее возстаніе для ниспроверженія монархической власти и повсемѣстнаго введенія демократическихъ республикъ. Въ 1861 г. польскій комитетъ поручилъ Абихту отправиться въ Царство Польское въ *качествѣ эмиссара;* но желая предварительно ознакомиться съ ходомъ польскаго дѣла, онъ отправился въ Парижъ, гдѣ имѣлъ свиданіе *съ Лудовикомъ Мирославскимъ.* Изъ Парижа снова два раза ѣздилъ въ Лондонъ, въ первый разъ *для сообщенія комитету собранныхъ свѣдѣній,* а потомъ, для полученія паспорта, который и былъ ему выданъ на имя Johna Breta, англійскаго подданнаго. Съ этимъ паспортомъ пріѣхалъ онъ въ Варшаву 25 марта и остановился въ гостинницѣ на Дзеканцѣ, отдалъ свой паспортъ въ полицію, а потомъ получивъ таковой обратно подъ предлогомъ выѣзда въ Москву, *жилъ въ разныхъ мѣстахъ Варшавы съ фальшивыми паспортами, которые самъ для себя поддѣлывалъ и прилагалъ къ нимъ сдѣланныя въ Лондонѣ печати.*

Между тѣмъ, познакомившись съ агентами Варшавскаго центральнаго комитета, при ихъ содѣйствіи, вошелъ въ сношенія съ самимъ комитетомъ, и за тѣмъ занялся исполненіемъ принятыхъ на себя въ Лондонѣ обязательствъ, т. е. *приготовленія къ вооруженному возстанію,* для осуществленія чего *старался,* чрезъ посредство разнаго сословія лицъ, *устраивать революціонные кружки.* Кромѣ того онъ *распространялъ* какъ въ Варшавѣ, такъ и вообще въ Царствѣ Польскомъ, тайно издаваемыя газеты, которыя получалъ отъ разныхъ лицъ въ Варшавѣ. При выѣздѣ изъ Варшавы въ разныя мѣста царства и Литвы, получалъ рекомендаціонныя письма, *вездѣ уговаривалъ помѣщиковъ сближаться съ крестьянами и пріобрѣтать ихъ довѣріе, для того, чтобы, когда вспыхнетъ возстаніе, имѣть возможность взволновать простой народъ по первому сигналу.* Дѣйствуя такимъ образомъ, хотя Абихтъ и исполнялъ порученія центральнаго комитета, но, не смотря на то, сношенія его съ нимъ ограничивались только чрезъ агентовъ, передававшихъ ему приказанія; потому членовъ комитета вовсе незналъ. Кромѣ того этотъ же комитетъ *дѣлалъ ему* въ нѣкоторыхъ случаяхъ *порученія;* а именно, чтобы отправился къ тому или другому лицу, заняться пропагандой въ томъ или другомъ мѣстѣ. *О послѣдствіяхъ своихъ дѣйствій доносилъ комитету.*

Во время пребыванія своего въ царствѣ польскомъ и въ Литвѣ, принималъ разныя фамиліи, такъ, что настоящая его фамилія была извѣстна только весьма немногимъ изъ самыхъ короткихъ его знакомыхъ.

Военно-полевой судъ, разсмотрѣвъ это дѣло и имѣя въ виду вышеприведенныя обстоятельства и собственныя сознанія Абихта, приговорилъ его къ смертной казни „чрезъ повѣшеніе.“

Обвиненные Станиславъ Малешевскій и Михаилъ Козловскій признаны виновными въ намѣреніи бѣжать за границу, для чего получили отъ Абихта фальшивые паспорты, а Малешевскій кромѣ того обвиняется въ подговорѣ Козловскаго къ помянутому бѣгству,— приговорены: Малешевскій—къ лишенію всѣхъ правъ состоянія и ссылкѣ въ отдаленныя мѣста Сибири, а Козловскій къ лишенію всѣхъ личныхъ и по состоянію присвоенныхъ ему правъ и преимуществъ и ссылкѣ на жительство въ Вологодскую губернію.

Ксендзъ Агрипинъ Конарскій, 43 лѣтъ, капуцинъ, въ іюнѣ 1856 г. сосланъ былъ на Лысую гору, откуда въ 1859 г. бѣжалъ за границу, а съ 1861 жилъ въ царствѣ. Въ началѣ 1863 г., по приглашенію центральнаго революціоннаго комитета, отправился въ шайку Лангевича, по разбитіи которой перешелъ въ шайку Чаховскаго, а потомъ Кононовича; и вездѣ исполнялъ обязанности священнослужителя, приводилъ къ революціоннымъ присягамъ; по окончаніи богослуженія, предъ алтаремъ говорилъ революціонныя рѣчи и проповѣди. 23 мая оставилъ шайку Кононовича, который прогналъ его за пьянство.

(Dz. Pow.)

19) Naczelnicy gubernji powinni szczególnie czuwać, aby wojska w gubernjach rozmieszczone były zupełnie i we wszystkiém obespieczone i zaspokojone miejscowemi środkami. W majątkach obywateli więcéj lub mniéj uczęstniczących w powstaniu znajduje się dosyć środków dla przekarmienia, z których teraz korzystają powstańcy. Na takowe majątki powinny padać wszystkie rozchody w utrzymaniu wojsk działających dla uspokojenia kraju; zboże, owies i inne produkta tam znajdujące się, powinny być natychmiast przeznaczone na utrzymanie wojska; a konie i pociągi—dla urządzenia transportowych środków. Naczelnicy oddziałów obowiązani są prowadzić akuratny rachunek z wziętych w tych majątkach produktów.

Jenerał piechoty Murawjew 2-gi.

24 Maja 1863 roku,
m. Wilno.

WARSZAWA.

W dniu 31 maja (12 czerwca) r. b., na stoku Aleksandrowskiéj Cytadelli, ponieśli publicznie karę śmierci przez powieszenie, przestępcy stanu, dymissjonowany sekretarz gubernjalny Henryk Abicht i kapucyn ksiądz Agrypin Konarski.

Henryk Abicht aresztowanym został dnia 7 (19) listopada 1862 roku wraz ze studentami medyko-chirurgicznéj akademji warszawskiéj, Stanisławem Maleszewskim i Michałem Kozłowskim, w skutku podejrzenia, jakie ściągnęła na nich broń znaleziona w bryczce ich, pozostawionéj przed domem zajezdnym, gdy ciż w tymże domu bawili. Podejrzenie to zwiększyło się tém bardziéj, kiedy widząc nadchodzącą policję, zawezwaną do odbycia rewizji w bryczce, chcieli ratować się ucieczką, a Abicht usiłował strzelić do burmistrza. Po aresztowaniu ich okazało się, że wszyscy mieli podrobione pasporta. W bryczce i przy Abichcie znaleziono: 1) Upoważnienie Komitetu centralnego rewolucyjnego, do zbierania składek; 2) 16-cie kwitów tegoż Komitetu na złp. 974 gr. 10; 3) sześć rewolwerów; 4) trzy pudełka z prochem, nabojami do rewolwerów i pistonami; 5) dwie siekiery, drąg żelazny i dłuto; 6) truciznę w płynie; 7) dwa blankiety z pieczęciami na pasporta.

Z wyprowadzonego śledztwa i z zeznań Abichta, okazało się co następuje:

Henryk-Abicht pochodzi ze szlachty gubernji wileńskiéj, ma 27 lat wieku, religji ewangelicko-augsburgskiéj, nauki pobierał w gimnazjum wileńskiém, pozostawał na służbie od r. 1852 do 1857 w zarządzie poczt, w roku zaś 1857 uciekł z Wilna za granicę, z powodu, jak się ze ściągniętych wiadomości okazało, znacznych długów, które zrobił prowadząc najrozpustniejsze życie, oraz z obawy odpowiedzialności w skutku podejrzenia o skradzenie znacznéj summy pieniędzy, zabranej jego stryjowi.

W czasie śledztwa i na odbytym sądzie, Henryk Abicht zeznał, że jeszcze przed ucieczką za granicę należał w Wilnie do tajemnego towarzystwa politycznego, a we wrześniu 1857 roku uciekłszy z Wilna, udał się przez Warszawę i Kraków do Londynu, gdzie pracował w drukarni dziennika „Kołokoł,“ jako korektor i tłumacz i zarazem wstąpił do tak zwanego „Polskiego towarzystwa rewolucyjnego“; potém wybrany został na członka komitetu polskiego, celem którego było wzniecenie w Polsce zbrojnego powstania i zostawał w tym komitecie do 1861 roku. Pomieniony komitet, w celu rozszerzenia swéj propagandy, rozsyłał emisarjuszów. Prócz tego tenże Abicht był członkiem „towarzystwa międzynarodowego“ mającego na celu jednoczesne wywołanie powszechnego powstania dla obalenia rządu monarchicznego i zaprowadzenia wszędzie demokratycznych rzeczypospolitych. W 1861 roku, Abicht miał sobie przez pomieniony komitet polski poruczone udanie się do Królestwa Polskiego, w charakterze emissarjusza; lecz chcąc poprzednio obeznać się w ogólności ze stanem sprawy polskiéj, udał się do Paryża, gdzie się widział z Ludwikiem Mierosławskim. Z Paryża jeździł dwa razy znowu do Londynu, raz dla zakommunikowania Komitetowi zebranych wiadomości, a powtórnie w celu dostania pasportu, który rzeczywiście był mu wyjednany przez komitet, na imię Johna Breta, poddanego angielskiego. Za tym pasportem przybył on d. 25 marca r. z. do Warszawy i zatrzymawszy się w hotelu na Dziekance, oddał pasport swój policji; następnie zaś, odebrawszy go pod pozorem wyjazdu do Moskwy, mieszkał w rozmaitych miejscach w Warszawie za fałszywemi pasportami, które sam podrabiał i do których przykładał zrobione w Londynie pieczęcie.

Tymczasem zapoznawszy się z ajentami warszawskiego Komitetu centralnego, wszedł za ich pośrednictwem, w stosunki z tymże Komitetem; poczém zajął się spełnianiem przyjętego na siebie w Londynie obowiązku, to jest przygotowaniem zbrojnego powstania, a w tym celu starał się przez osoby rozmaitego stanu zaprowadzić kółka rewolucyjne. Prócz tych działań, trudnił się rozszerzaniem tak w Warszawie, jako też i w ogóle w Królestwie Polskiem, gazet potajemnie wydawanych, które otrzymywał od różnych osób w Warszawie. Przy wyjeździe jego z Warszawy do rozmaitych miejsc w Królestwie i na Litwę, dawano mu tutaj listy rekomendacyjne; jeżdżąc zaś po Królestwie i Litwie, wszędzie namawiał obywateli do zbliżenia się z włościanami i pozyskania ich zaufania, a to w celu, iżby przy wybuchnięciu powstania, mieć możność podburzania prostego ludu na pierwsze hasło. Chociaż w działaniach swych Abicht wykonywał polecenia Komitetu centralnego, jednak miał z nim stosunki li tylko przez jego ajentów, przez których odbierał też rozkazy, z tego powodu członków komitetu wcale nie zna. Prócz tego, tenże Komitet dawał mu w niektórych razach zlecenia, a mianowicie, ażeby się udał do téj lub owéj osoby, zajął się propagandą w tém lub owém miejscu. O skutkach swoich działań donosił Komitetowi.

W czasie pobytu swego w Królestwie Polskiem i na Litwie, przybierał rozmaite zmyślone nazwiska, tak, że prawdziwe jego nazwisko znane było bardzo niewielu osobom z najbliższych jego znajomych.

Sąd wojenny polowy, po rozpoznaniu téj sprawy, na podstawie powyższych okoliczności i własnych zeznań obwinionego, skazał Henryka Abichta na karę śmierci przez powieszenie.

Obwinieni Stanisław Maleszewski i Michał Kozłowski, uznani za winnych usiłowanéj ucieczki za granicę, pozyskania w tym celu od Abichta fałszywych pasportów, a Maleszewski prócz tego, namawiania Kozłowskiego do ucieczki, skazani zostali: Maleszewski—na pozbawienie wszelkich praw i zesłanie na osiedlenie w mniéj odległych miejscach Syberji, a Kozłowski—na pozbawienie wszelkich szczególnych służących mu osobiście i do stanu jego przywiązanych praw i przywilejów i zesłanie na mieszkanie do gubernji wologodzkiéj.

Ksiądz Agrypin Konarski, mający wieku lat 43, kapucyn, w czerwcu 1856 roku zesłany był na Łysą górę, zkąd w r. 1859 uciekł za granicę, a od r. 1861 mieszkał w Krakowie. Na początku r. 1863, w skutku wezwania Komitetu Centralnego rewolucyjnego, udał się do bandy Langiewicza, po rozbiciu któréj przeszedł do bandy Czachowskiego, a następnie do bandy Kononowicza; spełniał obowiązki księdza, odbierał rewolucyjną przysięgę, po skończonem nabożeństwie miewał przed ołtarzem rewolucyjne mowy i nauki. 23 maja opuścił bandę Kononowicza, który przepędził go za częste upijanie się.

(Dzien. Pow.)

IZABELLA.

PRZEZ PANIĄ WOOD

(Przekład z angielskiego.)

(Dalszy ciąg, ob. N. 59.)

XXXVIII.

Pewnego wieczora w końcu miesiąca kwietnia, Wiljam leżał z zamkniętemi oczyma w dziecinnym pokoju na kanapce; przy nim siedziała Izabella i bez okularów pilnie przypatrywała się dziecięciu. Ogień na kominku tlał jeszcze, wybuchając chwilowo jaśniejszym płomieniem.

— Kiedyż umrę? — zapytało dziecię, nagle otwierając oczy.

— Bredzisz Wiljamie; któż ci mówił, że umrzesz?

— Czy pamiętasz pani, jak raz wieczorem Anna przyniosła tutaj herbatę. Leżałem na kanapce z zamkniętemi oczyma; ona sądziła, że śpię i głośno powiedziała, że już nie długo żyć będę, a pani jéj odpowiedziałaś: „Anno, bądź ostróżną, może dziecię nie śpi.“

— Zapomniałam o tém; ale choćby i tak było, nie powinieneś zwracać na to uwagi, bo pewno zdrów będziesz.

Wiljam zaczął się rozpytywać, jakie to cierpienie, i dodał, że można mu wszystko mówić, bo on nie taki mały jak Archibaldek. Izabella prosiła go, ażeby się uspokoił, mówiła, że niema niebezpieczeństwa, że to tylko brak sił, a gdy siły wrócą, upewniała go, że zdrów będzie. Wiljam z niedowierzaniem kiwał głową. Było to jedno z tych dzieci, przed któremi trudno ukryć prawdę. Zamyślony, postrzegający wszystko, rozwijał się nad lata. Dosyć mu było widzieć, jak cała rodzina troszczyła się o niego, ażeby się domyślić niebezpieczeństwa.

— Pani wiesz dobrze, że długo żyć nie będę, ale nie mówisz mi tego; po wyjściu lekarza, pani tak nagle posmutniałaś! pani mnie żałujesz, to widoczna! Ale dla czegoż mnie pani tak żałujesz? wszak nie jestem synem pani. Słowa te rozdzierały serce matki. Padła przed Wiljamem na kolana i zalała się łzami.

— A co? mówię prawdę, pani znowu płaczesz.

— Płaczę dla tego, że przypomniałam o małym synku moim.

— Mówiłaś już mi pani o nim; nazywał się też Wiljam... Nie, nie chcę umierać; nie chcę zostawić papę i mamę — i dziecię zapłakało.

Izabella objęła go — łzy się ich zmięszały. Szeptała mu słowa uspakajające duszę, tak, że nerwowy paroksyzm prędko przeszedł. W téj chwili dał się słyszeć głośny śmiech i rozmowa.

— Co to za hałas pani Win? — spytało przelęknione dziecię.

— To pewno pan Carlisle przeprowadza gości swoich, lorda Mount-Severn z synem.

W saméj rzeczy gospodarz i goście wychodzili z bawialnego pokoju, idąc do miasta za interesami. Przeprowadziwszy ich, Barbara zaszła do dziecinnego pokoju. Postrzegłszy ją, Izabella wstała, prędko włożyła okulary i usiadła na najbliższem krześle.

— Dla czego to niema tu ani światła, ani ognia na kominku? — zapytała Barbara, wpatrując się w przedmioty pokryte ciemnością. — Czy to Wiljam na kanapie? Pora już iść spać.

— Nie mamo, nie chce mi się spać.

— Nie można, lekarz kazał, ażebyś jak można wcześniéj szedł spać — rzekła Barbara i zadzwoniła.

Wiljama odprowadzono do sypialnego pokoju, a Barbara została z nauczycielką, która jéj powiedziała, że lekarz mówił, że u Wiljama zepsute płuca, ale jak zwykle nie wyjawił stanowczo swego zdania. Barbara dowiedziawszy się, że lekarz przyrzekł przyjechać do East-Line w przyszłym tygodniu, miała sama zaprowadzić tam Wiljama i wybadać całą prawdę.

— Z głosu i odpowiedzi jego widzę, że niema najmniejszéj nadziei — rzekła Izabella.

— Będzie musiał otwarcie powiedzieć mi zdanie swoje — mówiła Barbara. — Ale, ale, przyszłam oddać dług pani — dodała wyjmując pieniądze; — a kiedy już mowa o pieniądzach, to pozwól pani powiedzieć sobie, że za wiele wydajesz na nasze dzieci. Zliczyliśmy raz z Carlislem wszystkie cacka i przekonaliśmy się, że pani tracisz na nie prawie całą pensję. Nie rób pani nadal podobnych wydatków.

— Ale cóż mam robić ze swemi pieniędzmi? Kocham te dzieci — z żywością rzekła Izabella.

— Trać je pani na siebie, lub oddaj bankierowi. Pani jesteś tak dobrą, że oddajesz ostatki, nie myśląc o sobie; jeżeli pani nieusłuchasz méj prośby, zmuszoną będę sama pomyśleć o pani i...

— Wypełnię żądanie pani; ależ zawsze muszę cokolwiek dać dzieciom.

— Można dać cóś tańszego, a nie tak drogie cacka jak pani kupujesz. Ale, zapomniałam zapytać — dodała nagle Barbara — czyś pani znała Lewisona?

Serce Izabelli zabiło, twarz pokryła się rumieńcem, sumienie zaczęło ją znowu dręczyć i rzekła zcicha.

— Nie znam go.

— Zdawało mi się z rozmowy, że go pani znasz. Lewison wniósł nieszczęście do domu tego; wywiozł Izabellę, oderwał ją od dzieci. Nie wiem, może ona sama tego chciała...

— Nie, nie! — zawołała zapominając się biedna męczennica; potém postrzegła się i dodała — Przynajmniéj mnie się tak zdaje...

— To rzecz niepewna; w każdym razie czy to przemocą czy dobrowolnie tak się stało, nie można jéj uniewinnić. Czy znajome są pani szczegóły tego smutnego zdarzenia?

— Trochę słyszałam...

Barbara opowiedziała jéj szczegóły, które czytelnicy nasi już znają — i kiedy skończyła, Izabella rzekła:

— Ale Carlisle popełnił wielki błąd, zapraszając Lewisona do swego domu.

— Czyż Carlisle wiedział, że Lewison jest nikczemnym? A choćby i wiedział? — dumnie rzekła Barbara — czyż Izabella będąc żoną jego, nie powinna była zostać mu wierną, szanować dobre imię męża i dzieci, nie hańbić nazwiska? Gdyby Archibald chciał teraz całe East-Line napełnić nikczemnikami, czyż to mogłoby choć na włos zmniejszyć miłość moją dla niego i zmusić zapomnieć o obowiązkach moich? Ale o czém się tak pani zamyśliłaś?

O czémże mogła myśleć biedna męczennica, słysząc słowa prawdy i zasłużone wymówki, wypowiedziane tak ostro i nieoględnie? Objęła rozpaloną swą głowę drżącemi rękami i nic nie mogła odpowiedzieć. Nie mogła nawet zapłakać i ulżyć tém zbolałemu i przepełnionemu smutkiem i żalem sercu.

— Człowiek ten nietylko, że do domu tego wniósł nieszczęście, ale rozciągnął je i na naszą rodzinę — mówiła Barbara. — Mam brata, który żyje na wygnaniu, zhańbiony, wyrzucony ze społeczności, i jestem prawie pewną, że hańbę tę znosi z powodu tego nikczemnika. Opowiem pani tę historję.

Izabella, nie pojmując coby mogło być wspólnego między Lewisonem i Ryszardem, słuchała ciekawie. Barbara opowiedziała jéj wszystko szczegółowie, wspomniała też i o współudziale Carlisla w téj sprawie. Gdy oskarżała Lewisona o zabójstwo, Izabella podjęła głowę i rzekła:

— Nie, Lewison nie może być zabójcą, ręczę za to.

— A ja jestem prawie pewną — z zapałem mówiła Barbara, nieuważając na nieostróżny wykrzyknik Izabelli; — nie wątpię o tém, od chwili kiedym go widziała mówiącego z balkonu do zebranego tłumu.

— Zdaje mi się niepodobném, ażeby taki człowiek popełnił zbrodnię — rzekła poprawiając się Izabella.

— Pojmuję wątpliwość pani, ale dziś zwierzyłam się mężowi z domysłami mojemi co do Lewisona, a on mi powiedział, że jacyś dwaj ludzie poznali w nim kapitana Torna. Mówiłam już pani, że w noc ucieczki Izabelli, Ryszard spotkał go na drodze do East-Line i zaraz poznał. Biedna kobieta! gdyby wiedziała dla kogo poświęciła szczęście swéj rodziny! Poświęciła się dla zabójcy! To szczęście, że umarła, nie czuje przynajmniéj téj okropnéj hańby!

Na te słowa Izabella śmiertelnie zbladła i krzyk rozpaczy wyrwał się z jéj zbolałéj piersi. Moralne cierpienia przeszły wszelkie granice. Barbara zdziwiła się, widząc wzruszenie nauczycielki; to przekonało ją, że pani Win musi znać Lewisona.

— Czy pani żałujesz tego zbrodniarza?

Izabella zebrała całą przytomność umysłu, cały zapas krwi zimnéj i drżącym głosem rzekła:

— O! nie, ale opowiadanie pani tak okropne, Lewison przedstawia mi się tak nikczemnym, że mimowoli wyobraźnia drętwieje.

— A więc go pani pewno nie znasz?

— Do przyjazdu mego tutaj nie słyszałam nawet imienia jego; ale teraz lękałabym się go spotkać.

— Niech to wszystko zostanie między nami. Mówiłam z panią otwarcie, bo uważam ją za członka naszéj rodziny.

Izabella milczała. Była śmiertelnie bladą.

— Wszystko to brzmi jak ustęp z romansu — mówiła Barbara — i wielkie będzie szczęście dla Lewisona, jeżeli się ten romans nie skończy szubienicą. Wyobraź sobie pani Win, Lewisona wiszącego za zabójstwo!...

— Kochana Barbaro! — zawołał Carlisle.

Barbara pobiegła do ubóstwianego męża, zostawując tę biedną kobietę na pastwę udręczeń i wyrzutów sumienia. Kiedyś Carlisle kochał Izabellę, któréj dziś wszyscy się wyrzekli. Przejęta myślami temi rzuciła się na kanapę i w dziecinnym pokoju rozległo się głuche łkanie. Rozpacz i trwoga ogarnęły Izabellę, na samą myśl, że nad szlachetnego Carlisla przeniosła człowieka, którego ręce zbroczone były w krwi ludzkiéj... (D. c. n.)

Częśc Nieurzędowa.

Wilno, 3 czerwca.

POGLĄD OGÓLNY.

Nakoniec w przeszły czwartek, dnia 11 czerwca, działa hotelu inwalidów oznajmiły mieszkańcom Paryża wieść radośną o zdobyciu Puebli przez wojsko francuzkie. Cesarz otrzymał ją we środę wieczorem w Fontainebleau, a nazajutrz Monitor powszechny ogłosił ją swoim czytelnikom. P. de Montholon konsul jeneralny francuzki w New-Yorku, doniósł pod dniem 1 czerwca, że według nadesłanych wiadomości z Hawany i Vera-Cruz, Ortega poddał się bezwarunkowo z 18,000 zbrojnych, będących pod jego dowództwem.

Położenie wojska meksykańskiego, od zdobycia twierdzy Guadelupy, stało się niesłychanie trudném; wzięte między dwa ognie przez Francuzów, którzy wdarli się wewnątrz miasta Puebli przez warownię ś. Januarjusza, długo wytrwać nie mogło.

Sprawozdanie jenerała Forey ledwie pod koniec czerwca nadejdzie, chociaż depesze telegraficzne pośpieszą z podaniem najistotniejszéj jego treści. Żywą ciekawość obudza, jak pocznie sobie wojsko meksykańskie, które broń złożyło. Wrócić pod chorągwie Juareza nie może; będzie mu zapewne wolno rozejść się do domów, rzeczą atoli najpożądańszą i dla Meksyku i dla Francji byłoby, przejście jego pod chorągwie Marqueza. Im stronnictwo Juarezowi przeciwne, będzie mocniejsze, im na większéj sile zbrojnéj oprzeć się zdoła, tém prędszy upadek teraźniejszego rządu, tém łatwiejszy pokój i nadzieja pomyślniejszych dla rzeczypospolitéj meksykańskiéj warunków.

Sława, która znowu oręż francuzki blaskiem zwycięztwa okryła, przeważnie wpłynie na uspokojenie umysłów we Francji. Ostatnie wybory silnie zapaliły namiętności, jeżeli nie narodu, to przynajmniéj świata urzędniczego trwożącego się na każdy, choć pozorny objaw przekory. Hr. de Persigny, wszyscy prefektowie Francji, dziennikarze, wielki nakoniec zastęp zwolenników silnéj władzy, ulękli się, że wyborcy paryzcy jednomyślnie mianowali na posłów do izby prawodawczéj, mężów głośnych w narodzie ze światła, zasług i wysokich zdolności. Nie chcieli zważyć, że cesarstwo oparte na granitowéj podstawie woli ludu, zachwiać się a tém bardziéj obalić się nieda; że ci sami mówcy, którzy za Ludwika Filippa rząd parlamentarny uznawali za arcydzieło mądrości politycznéj, ci sami, patrząc dziś na potęgę i znaczenie Francji, nie zaprzeczą, że niezbędném ich pierwiastkiem jest silna władza spoczywająca w ręku panującego. Jeżeli izba prawodawcza usłucha głosu wielkiego dziejopisa, który w rozpamiętywaniu najważniejszych zdarzeń nowoczesnych, czerpał najzdrówsze nauki i przeniknął do saméj głębi tajemnicę rozumnego bytu narodów, pewnie nastawać niezechce na uszczuplenie władzy, brzemiennéj płodnemi nasionami niepożytéj wielkości. Pomimo to wszystko, rozmaite baśnie wzięły początek; powtarzano w Paryżu, że skoro wypadek wyborów stał się wiadomym, natychmiast piérwsze znamienitości wojskowe udały się do pałacu, i uręczyły cesarza o swém poświęceniu, oraz o wierności żołnierzy. Z pewnością twierdzić można, że nic podobnego nie zaszło. Według konstytucji, izba powinna być koniecznie zwołaną nie późniéj, jak w pół roku po dokonaniu wyborów. Jeżeliby zatem Napoleon III uważał, że wybory paryskie grożą tronowi niebezpieczeństwem, sześć miesięcy czasu dla takiéj głowy wyrównywa sześciu latom dla innych, by rzeczom nadać wprost odmienny obrót. Nikt nie wątpi, że marszałkowie Francji nie zawiodą cesarza, że wojsko wytrwa, choćby w najboleśniejszem posłuszeństwie, ale dzisiejsi marszałkowie są mężami głębokiego rozumu i wielkiéj przenikliwości, których lada urojeniem złudzić niepodobna. Niedopuścili się zatém tak grubego i obrażającego błędu, żeby popisywać się mieli przed cesarzem z gotowością bronienia go wówczas, kiedy w niczyjéj myśli zamiar targnienia się na jego prawa nie postał.

Ciż sami rozsiewacze baśni oddają sprawiedliwość cesarzowi, gdy mówią, że oświadczenia marszałków z widoczną oziębłością miały być przyjęte. Inni nowiniarze rzucili się na szersze pole domysłów. Powtarzają, że cesarz rozgniewany na hr. de Persigny za niepowodzenia wyborcze, na ministra wojny marszałka Randon, za idącą w odwłokę wyprawę meksykańską, na prezesa rady stanu pana Baroche, za ubieganie się jego syna Eugenjusza o poselstwo w izbie prawodawczéj, a na innych z innych powodów, postanowił zmienić gabinet i już krążyć poczynają rozmaite listy nowych ministrów. Są i tacy nakoniec, którzy nie wahają się rozsiewać złowrogich wieści o zamachach stanu, o cofnieniu dekretu 24 listopada, o odjęciu izbie prawodawczéj władzy rozpraw nad adresem, o zakazie wydawania znacznéj liczby dzienników i tym podobnych doraźnych ścieśnieniach.

Niepotrzebujemy czytelników upewniać, że te wszystkie pogłoski są bezzasadne, że na marmurowém obliczu cesarza, nikt nie wyczytał tajemnicy jego duszy i że według wszelkiego podobieństwa do prawdy, nie zajdzie tak prędko żadna zmiana, ani w składzie gabinetu, ani w konstytucji państwa.

Dziennik „Świat“ (le Monde) umieścił odpowiedź księdza arcy-biskupa turoneńskiego do pana Rouland ministra wyznań, który sądził, że powinien był ostrzedz o niewłaściwym postępku, jakiego odpuścili się czteréj arcy-biskupi i trzéj biskupi, ogłaszając w dziennikach zbiorową radę udzieloną wyborcom, na jakich posłów do izby prawodawczéj głosować powinni. Zdawało się ministrowi wyznań, że podobne pisma, na jaw wydawane, są przeciwne ustawom państwa, w którém, bez zezwolenia władzy świeckiéj, nie godzi się odbywać żadnego rodzaju soborów i ogłaszać ich postanowień. Minister pod koniec listu swojego, lekko wyraził zdziwienie swoje, że księża arcy-biskupi w wydanem przez siebie piśmie, rozwodząc się nad wyborami, nie wspomnieli ani razu imienia cesarza. Owoż na ten list, odpowiedział ks. arcy-biskup turoneński w sposób nadzwyczaj cierpki i nieprzyzwoity. Wymawia naprzód ministrowi niewiadomość, czém są właściwie sobory i uczy, że zbiorowa rada udzielona wyborcom przez biskupów, którzy o nią byli proszeni, nie jest żadną synodalną uchwałą. Co się zaś ściąga do uwagi o przemilczeniu imienia cesarskiego, ks. arcy-biskup nie wahał się przyznać, że duchowieństwo nieszczędziło cesarzowi aż do roku 1859 najgorętszych pochwał, ale kiedy w skutek wojny włoskiéj, państwo papieskie straciło tak wielką częsć swoich posiadłości, dusze biskupów napełniła gorycz i dopóty radość w nich nie zapanuje, dopóki stolica święta sprawiedliwości nie otrzyma. Wówczas biskupi znowu w obfitości serc wyleją się na pochwały cesarza. Ks. arcy-biskup zarzuca panu Rouland, że chciałby uchodzić za naczelnika biskupów francuzkich, lecz ich koło nigdy nie uzna ani jego władzy, ani powagi sądowéj rady stanu, która przywłaszcza sobie niekiedy moc wyrokowania o rozciągłości władzy biskupiéj.

Nierównie żywiéj, od téj walki obchodzi Francuzów przekopanie międzymorza suezkiego.

Owóż, według wiadomości zasługujących na wszelką wiarę, przeszkody w dokonaniu tego przedsięwzięcia, mogące wypłynąć z niedawnéj depeszy rządu tureckiego dadzą się z łatwością odwrócić. Pobyt książęcia Napoleona w Konstantynopolu, dokąd ma zawinąć, po zwiedzeniu Egiptu i Syrji, doprowadzi do pożądanego rozwiązania tę niewcześnie wzniecona trudność. Porta nastawała na trzy główne szczegóły: aby kanał ogłosić za neutralny, to jest niebędący wyłączną własnością żadnego kraju; aby usunąć pracę przymusową i cofnąć nadanie spółce w posiadłość wieczystą ziem przytykających do kanału.

Piérwszy szczegół niemoże być przedmiotem żadnéj trudności, ponieważ p. de Lesseps od samego początku i nie jednokrotnie później, uznawał konieczność ogłosić kanał za neutralny i nadać mu takie znamię wszech-światowe, aby myśl przywłaszczenia go na korzyść jakiegokolwiek pojedyńczego państwa, powstać nawet nie mogła. Co do pracy przymusowéj, na którą sułtan niepozwala, przedmiot ten cięży raczéj na wice-królu egipskim niż na spółce. Warunek dostarczenia robotników z ludności miejscowéj przyjęty został przez rząd egipski; a właśnie w obecnéj chwili, tenże rząd pracuje nad projektem zmiany rzeczonego warunku bez krzywdy spółki. Nakoniec, co do trzeciego szczegółu, to jest ustąpienia ziem w posiadłość wieczystą spółce europejskiéj, wbrew prawom ottomańskim, wiadomo, że Porta dozwalała na dosyć częste tego rodzaju wyjątki; jeżeliby zaś teraz zgodzić się w żaden sposób nie chciała na utrzymanie dokonanych nadań w swéj mocy, możnaby ją skłonić do ogłoszenia nowego prawa o osadnictwie i tym sposobem choć w części wynagrodzić spółkę.

Że żadne niebezpieczeństwo przedsięwzięciu przekopania między-morza niezagraża, przekonać się można z listu pana Ferdynanda de Lesseps, pisanego dnia 25 maja z Kairu, w którym znakomity ten przedsiębierca upewnia, że nietylko depeszaturecka umieszczona w dziennikach jest wcześniejszą od umów 19 i 20 marca, przez które wszystkie trudności zostały uprzątnione, ale że nawet sułtan, podczas bytności swojéj w Egipcie, szlachetném i uczciwém postępowaniem swojém unieważnił dzikie roszczenia wyrażone w depeszy, uległéj już przedawnieniu. Pan de Lesseps pisze nakoniec, że książe Napoleon po naoczném obejrzeniu dokonanych robót wyraził w słowach najchlubniejszych głębokie przekonanie, że świat wkrótce powita nową drogę mającą zbliżyć Europę z najodleglejszemi stronami Azji.

Uwiadomiliśmy już w przeszłym poglądzie czytelników Kurjera o przyjęciu korony greckiéj przez dwór duński; najnowsze dzienniki przyniosły opis uroczystego posłuchania, które król Fryderyk udzielił dnia 6 czerwca deputacji greckiéj. W tym dniu o godzinie 2 król otoczony książętami swego domu, radą stanu i wielkimi dostojnikami dworu, przyjął deputację grecką w zamku Christiansborg w sali tronowéj umyślnie na tę uroczystość urządzonéj. Na czele deputacji wszedł admirał Kanaris, niosąc na węzgłowiu z błękitnego aksamitu, dekret wyboru zgromadzenia narodowego greckiego. Za zbliżeniem się deputacji do tronu, admirał Kanaris przemówił następnie w języku greckim:

„Najjaśniejszy panie! Na posiedzeniu dnia 18 marca, zgromadzenie narodowe wybrało i ogłosiło królem Greków, pod imieniem Jerzego I, jego królewską wysokość książęcia Wilhelma Jerzego Duńskiego i zaszczyciło nas poruczeniem złożenia jego królewskiéj wysokości korony w imieniu ludu greckiego. Wręczając waszéj królewskiéj mości dekret wyboru, spodziewamy się, że odpowiedź waszego majestatu ziści pragnienia i nadzieje ludu greckiego. Najjaśniejszy panie, ten wybór jest hołdem dla znakomitego króla, któremu Opatrzność boska powierzyła dolę Danji i dowodem ufności w przymiotach młodego książęcia. Stanie się on ogniwem łączącém oba ludy, które zawsze odznaczały się cnotami i miłością ojczyzny. Grecja pokładając całą nadzieję w swoim młodym królu i ufna w przychylną pomoc trzech wielkich opiekuńczych mocarstw, ma głębokie przekonanie, że zaświta dzień, w którym ujrzy ziszczenie pragnień narodu.“

Po skończeniu téj mowy, admirał Kanaris odczytał dekret i oddał go prezesowi rady, który przedstawił to pismo królowi. Najjaśniejszy pan odpowiedział w języku duńskim co następuje: „Przyjmujemy dla naszego młodego krewnego książęcia Wilhelma Jerzego koronę oddaną mu przez lud grecki. W ciągu rokowań moich w Londynie z trzema wielkiemi państwami, które tak skutecznie przyczyniły się do założenia królestwa greckiego, i które zawsze tak żywo czuwały nad jego dobrem, położyliśmy za warunek przyjęcia korony greckiéj, przyłączenie wysp jońskich do królestwa. Raduje nas, że możemy oznajmić, iż mamy niezłomną nadzieję prędkiego przyłączenia tych wysp; chcieliśmy bowiem, aby młody król przy piérwszém przyjęciu przez swój lud, mógł być pozdrowiony jak sprawca tak prawowitego żądania, którego ziszczenie od tak dawna było gorąco upragnionem.

„Spodziewamy się, że przy szczerém współdziałaniu ludu greckiego, młody król potrafi rozwinąć potężne zasoby kraju i skierować go na drogę szczęśliwéj przyszłości. Każdy ktokolwiek przechował pamięć pełnej sławy przeszłości Grecji i bohaterskiéj walki o jéj niepodległość, podziela te życzenia. Kiedy młody książe opuści kraj swój rodzinny, by udać się do swéj nowéj ojczyzny, to życzenie ludu duńskiego i jego króla rozlegnie się głośno, i wiernie towarzyszyć mu będzie.“

Wnet książe Wilhelm wszedł na najwyższy stopień tronu po lewicy króla, który w serdecznych słowach wynurzył mu życzenia szczęścia i włożył na niego znaki orderu słonia. Deputacja, pożegnawszy króla, udała się z taką samą uroczystością, do pałacu książęcia Christjana duńskiego, dokąd jego królewska wysokość uprzedził ją ze swoim synem, i gdzie młody król przyjął posłów greckich. Admirał Kanaris w następnych słowach przemówił do swego nowego króla:

„Najjaśniejszy panie. Niech Bóg będzie pochwalony, że zachował dla mojéj starości szczęście pozdrowienia twojego majestatu królem, i złożenia z moimi szlachetnymi towarzyszami powitań Grecji.

„Przedstawiciele całego narodu greckiego, poczytujemy ten dzień za najpiękniejszy w naszém życiu, bo składamy tobie wierność i miłość ludu, którego dzieje i cierpienia godnym czynią spółczucia waszéj królewskiéj mości.

„Przez dekret wyboru twojego majestatu, na króla Grecji, ten kraj złożył całą przyszłość i wszystkie swe nadzieje w ręce swojego monarchy, w téj pewności, że przeniknięty wielkością obowiązków, które ma spełnić, król poświęci się szczęściu kraju i rozwojowi jego wyzwolonych ustanowień. Co do mnie, najjaśniejszy panie, ujrzawszy ten piękny dzień, dosyć już żyłem i mogę rzec z Symeonem: Teraz panie uwolnij sługę twego.“

Król Jerzy I, aż do dziś dnia ks. Wilhelm, odpowiedział:

„Z prawdziwą roskoszą otrzymałem pierwsze pozdrowienie ludu helleńskiego i głęboko rozczula mię, że je odbieram z ust męża, którego imie związane jest niepożytą chwałą z odrodzeniem Grecji. Głęboko czuję wielkość mojego powołania, poświęcę mu najlepsze siły mojego życia i liczę na cnotliwe współdziałanie ludu greckiego w osiągnieniu wspólnego naszego celu, szczęścia Grecji.

„Zrosłem w kraju, gdzie porządek prawny idzie ręka w rękę z wolnością konstytucyjną i który doszedł do tak wielkiego i świetnego rozwoju. Nauki, które tu otrzymałem, towarzyszyć mi i kierować mną będą w mojéj nowéj ojczyznie, bo ciągle chcę mieć przed oczyma godło króla duńskiego: „Miłość ludu jest moją siłą.“

Tak ukończył się ten okres spółczesnych dziejów Grecji, który przez ośm miesięcy niepokoił Helladę i zatrudniał gabinety trzech wielkich mocarstw europejskich. Jeżeli wierzyć mamy listom pisanym z Danji, król Jerzy wkrótce popłynie do Grecji, przyjmie tam wyznanie kościoła wschodniego a po upływie roku, przybędzie do Anglji dla poślubienia królewny Heleny angielskiéj, urodzonéj 25 maja 1846.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

TRIEST, wtorek 10 czerwca wieczorem. Wiadomości z Hong-Kong dochodzą do dnia 27 kwietnia. Rząd japoński nie odpowiedział jeszcze na ultimatum angielskie, ponieważ Taikun pojechał do Ozaka, dokąd wysłano mu ultimatum. Gubernator japoński w Kanagawa oświadczył admirałowi angielskiemu, że rząd japoński jest zbyt słaby, aby mógł ukarać morderców pana Richardson i książęcia Szimadzu-Saburo; przełożył mu więc, aby zajął wyspy Luczu.

W Jokuhama stoi ośm okrętów angielskich, a na pięć jeszcze oczekują. Poddani angielscy w Japonji zostali uprzedzeni do przedsięwzięcia środków ostróżności.

LONDYN, czwartek 11 czerwca. Wiadomości z New-Yorku z dnia 1 czerwca oznajmują, że związkowi trzy razy szturmowali do Wicksburga i zostali odparci.

Zapewniają, że jenerał Johnston w 15,000 ludzi zajął tył związkowym.

Wychodzące w Hawannie czasopismo Diario, oznajmuje, że Francuzi zdobyli Pueblę.

PARYŻ, czwartek 11 czerwca. Czytamy w Monitorze powszechnym: „Depesza konsula francuzkiego z New-Yorku z dnia 1 czerwca zwiastuje, że według wiadomości z Vera-Cruz, Puebla jest w naszém ręku, i że jenerał Ortega poddał się bezwarunkowo z 18,000 ludzi.

BERLIN, czwartek, 11 czerwca wieczorem. Gazeta Spennera donosi, że na ponawiane prośby arcybiskupa, papież nakazał powszechne modły i wielki jubileusz, mający trwać od 30-go czerwca do 1-go listopada w archidjecezji poznańskiéj dla uczczenia tysiączno-letniéj rocznicy wprowadzenia chrześcijaństwa przez śś. Cyrylla i Metodjusza.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— GŁÓWNE TOWARZYSTWO KOLEI ŻELAZNYCH.—Dnia 15 z. maja odbyło się w Petersburgu w ratuszu miejskim doroczne zgromadzenie ogólne akcjonarjuszów Głównego Towarzystwa kolei żelaznych, pod prezydencją hr. Baranowa i w obecności barona Delwiga komissarza rządowego. Liczba członków obecnych wynosiła 128 osób, akcij zaś przedstawiono 68,129 z prawem na 972 głosy. O godzinie pół do drugiéj prezydujący otworzył posiedzenie, poczém wnet nastąpiło odczytanie sprawozdania rady administracyjnéj Towarzystwa. Następnie przystąpiono do załatwienia kwestyj bieżących przez głosowanie tajne. Wnioski wyprowadzone w sprawozdaniu komissji rewizyjnéj, która miała poleconém ocenienie czynności rady administracyjnéj w r. 1861, przyjęto większością 1,040 głosów przeciwko 21. Na nowych członków rady administracyjnéj wybrani zostali pp. Gwyer i Brandt, piérwszy 964, drugi 945 głosami. PP. Dominik Riva, Leon Rosenthal, Maciéj Karr, Aleksander Gouran i półk. Położajew wezwani zostali na członków komissji rewizyjnéj do roztrząśnięcia sprawozdania za r. 1862. Większością 837 głosów przeciwko 133 zgromadzenie wyznaczyło summę 6000 rub. sr. do podziału między członków komissji rewizyjnéj zeszłorocznéj, która roztrząsała sprawozdanie z r. 1861. Nakoniec większością 1041 głosu przeciwko 30 postanowiono wydawane poprzednio akcje imienne zastąpić akcjami na okaziciela. Szczegółów sprawozdania z czynności roku zeszłego jeszcześmy nie otrzymali.

— TOWARZYSTWO OGNIOWE w Kijowie, mające zabezpieczać wzajemnie wynagrodzenie szkód w mieście przez pożary zrządzonych, dnia 28 kwietnia r. bież. otrzymało zatwierdzenie swych ustaw.

— MOST.—W Kremeńczugu zbudowany został i obecnie w d. 8 maja oddany do publicznego użytku most łyżwowy na Dnieprze.

— DROGA ŻEL. ODESSKO-PARKAŃSKA. D. 5 maja, przy rogatce tyraspolskiéj w Odessie, rozpoczęto roboty na gałęzi kolei żelaznéj pomiędzy tém miastem a Parkanami.

— PROCES.— Dnia 19 z. m. ukończony został we Lwowie proces, wytoczony na żądanie margrabiego Wielopolskiego redaktorowi odpowiedzialnemu „Gazety Narodowéj,“ p. Janowi Dobrzańskiemu, za przedrukowanie z „Dziennika Poznańskiego“ artykułu, za który p. Jagielski, jak już donoszono, skazany został na 20 talarów nawiązki. Sąd uznał p. Dobrzańskiego niewinnym ubliżenia margrabiemu, lecz za brak czujności w pełnieniu obowiązków redaktorskich, skazał go na 27 guldenów sztrafu i potrącenie 60 guldenów z kaucji.

— POSIEDZENIE RADY MIEJSKIEJ.— Piszą ze Lwowa: Na posiedzeniu z d. 21 maja między innemi, interpelował p. adwokat Marceli Madejski prezydjum magistratu w sprawie tutejszéj szkoły realnéj. Jeszcze w czerwcu czy lipcu r. z. wniesioną została przez Radę miejską prośba do ministerjum o zaprowadzenie w téj szkole języka polskiego, jako języka wykładowego do wszystkich przedmiotów, na którą to prośbę, jednak, jak to oznajmił Radzie w skutek interpelacji kierujący obradami p. burmistrz Kroebl, dotąd rezolucja nie nadeszła. W skutek tego postanowiono na wniosek interpelanta upoważnić p. burmistrza, aby tenże poparł tę sprawę ustnie u p. namiestnika i prosił o przyspieszenie jéj załatwienia.

— SOLSKI.—Wspominany już przez nas wyjątek z dzieła „Geometra polski,“ wydanego w Krakowie w r. 1683—86 przez Stanisława Solskiego Jezuitę, wyszedł obecnie z pod prasy p. t. „Geometry polskiego zabawa o arytmetyce czyli rachowaniu.“ Wydawcą, jakeśmy powiedzieli, jest p. Juljan Bayer, który już poprzednio dał nam w podobiźnie litografowanéj edycję innego również treści matematycznéj dziełka. Trudno jest walczyć z zamiłowaniem matematyka w broszurze arytmetycznéj, z namiętnostką bibljografa do rzadkości chociażby tylko odwzorowanych na kamieniu. Ludzie wszakże pospolici woleliby zapewnie, ażeby pod błyszczącym papierkiem osobliwości znalazła się koniecznie i treść pożywna, a tego właśnie w zacytowanéj książeczce domacać się niepodobna. Wykład Solskiego, może nawet i dobry w swoim czasie, dziś najmniejszéj niema wartości dla nauki wziętéj sama w sobie. Jedyny użytek, jaki z téj „Zabawy“ otrzymaćby można, byłoby, dla uzupełnienia słownictwa polskiego, wyciągnięcie używanych przez autora wyrazów technicznych, dziś bodaj zupełnie zapomnianych. Ale i pod tym nawet względem książeczka obecna nic nam nowego nieprzynosi, gdyż Solskiego terminologja znajduje się cała w Słowniku Lindego. Tak więc jestto nic więcéj jak zabawka bibljograficzna, na którą podobno rzadko dziś komu kwapić się starczy ochoty. Wyznajemy otwarcie, iż rozumiemy w przedrukowywaniu cenę takich obywatelskich przedsięwzięć, jak np. „Bibljoteka Polska“ p. Turowskiego: ale z cackanego wydawania rzeczy bez najmniejszéj wartości, cóż nam przybędzie? Zgadnąć nieumiemy.

KORESPONDENCJA KURJERA WILEŃSKIEGO.

Paryż, 7 czerwca.

Przez cały maj przygotowanie do wyborów wyłącznie zajmowało Paryżanów. Znajomy, spotkawszy znajomego, nie pytał jak się miewa, ale jak głosować zamierza? Dzienniki, trafiając do smaku publiczności, tylko przedmiotami dotyczącemi wyborów zapełniały wszystkie swoje kolumny. Obecnie wypadek głosowania jest przedmiotem ogólnego zajęcia, tém więcéj, że wybory mają wymowne znaczenie. Panowie Havin (redaktor Siècla), Emil Ollivier, Ernest Picard, Jules Favre, Alfred Darimont (czteréj opponenci dawnéj Izby), socjalista Jules Simon i orleanista Eugenjusz Pelletan otrzymali za pierwszą koleją głosowania, nietylko większość konieczną, ale nawet znaczącą. Redaktor Opinion Nationale, Guéroult, sam jeden z kandydatów oppozycji nie został obrany od razu; miał przecież 11,098 głosów, a kandydat rządowy otrzymał takowych tylko 9,531.

W drugim okręgu pan Thiers, którego nie obrano ani w Marsylji ani w Valenciennes, odniósł zwycięztwo nad p. Devinck, kandydatem gwałtownie popieranym przez ministra spraw wewnętrznych, tylko większością 1268 głosów: miał 585 głosów więcéj nad większość konieczną. Bez silnego poparcia dzienników Siècle, Presse i Opinion niezawodnie nie zostałby był obranym: obrano go zaś jako sławnego mówcę i historyka, bynajmniej nie jako przedstawiciela zasad rządu Ludwika Filipa.

W III-m okręgu, Emil Ollivier miał ogromną większość 18,000 głosów, a kandydat rządowy Varin, tylko 10,000.

W IV okręgu jenerał Perrot pozyskał głosów zaledwie 6,530, a Picard z oppozycji 17,000.

W V okręgu pan Levy, chociaż mer, miał głosów 8,092, a Juljusz Favre 18,700.

W VI okręgu, ponieważ rządowy kandydat Fouché-Lepelletier zebrał tylko 9,531 głosów, a z kandydatów oppozycji najwięcéj miał Guéroult (11,098), za drugiem głosowaniem pewnie obrany zostanie.

W VII okręgu mnogie zabiegi dostarczyły panu Say 8,606 głosów. Darimont miał ich 18,000. Rzecz godna uwagi, że czteréj deputowani paryzcy poddani pod obiór powtórnie, zyskali wszyscy ogromną większość.

W VIII okręgu, chociaż p. Koenigswarter zasługiwał na obiór, jako człowiek który dał dowody niepodległości charakteru i niepospolitych zdolności finansowych, Juljusz Simon pozyskał 8,000 głosów więcéj niż on. Przypisują to dziełom, w których Simon gorąco popiera sprawę pracującéj ludności.

W IX nakoniec okręgu, zamiast Vérona wybrano Eugenjusza Pelletan. Ostatni ten obiór nie zyskał uznania rozsądnych i bezstronnych obywateli: pan Pelletan jest tylko utalentowanym pisarzem — politykiem jest nader słabym. Niedowarzone jego pojęcia zależą od rozdrażnionych nerwów, a krążą około hrabi Chambord. Nizkie a chełpliwe jego wyznanie wiary aż nadto tego dowodzi.

Wybory paryskie mają tedy wielkie znaczenie. Obiór Thiersa zredukowany do jednéj elekcji i nader drobnéj większości, uważać by raczéj należało za porażkę polityczną, a nie zwycięztwo elektoralne, gdyby chodziło o Thiersa ministra, nie o Thiersa sławnego mówcę i dziejopisa pierwszego cesarstwa.

Na prowincji obrano dotąd ośmiu kandydatów oppozycji, co jest ogromnie wiele w porównaniu z tém co było. W Marsylji obrano 2-ch bardzo sławnych mówców pp. Marie i Berryer. Wyznanie wiary tego weterana zapasów parlamentarnych, nieposzlakowanego adwokata i deputata, było bardzo poważne — wcale nie unižone, a przecież dla istniejącej władzy sprawiedliwe i przychylne.

Ostatecznie, widoczną jest rzeczą, że świetna i wolnomyślna falanga, którą głosowanie powszechne wpuszcza do Izby, nie oznacza bynajmniéj ochoty zburzenia gmachu celem postawienia na jego miejscu tego, który obalono 24 lutego 1848 r., ale poważne i jednozgodne domaganie się z dawna obiecywanego uwieńczenia gmachu istniejącego. Francja chce być równie wolną jak Belgja, równie wielką wewnątrz jak zewnątrz, a że rząd cesarza Napoleona III zawsze idzie w parze z dojrzałą wolą narodu, wkrótce Francja nie będzie miała nic do pozazdroszczenia Belgji a nawet Anglji, a niemając nic do pozazdroszczenia, nie o zdobywaniu ale zachowaniu pomyśli: o zachowaniu cesarstwa, które jej zwróciło wolność za pomocą ładu i miejsce należne na politycznym firmamencie.

Po za obiorami, umysły poważne zajmowały się tu w tych czasach urzeczywistnieniem dwóch ważnych wynalazków: telegrafem Piotra Balestrini i pantelegrafem księdza Caselli. Obaj wynalazcy są Włosi, ale Francja oceniwszy pierwsza ważność utworu ich głowy, takowy sobie przyswoiła, podejmując się natychmiastowego wcielenia.

Balestrini wynalazł nową lekką a niezużytą oprawę drutu elektrycznego i obmyślił przeprowadzenie go pod morzem tak pewne, żeby powiązanie dwóch światów mogło być trwale uskutecznione.

Jest to przedsięwzięcie tak wielkiéj wagi, iż nie tracąc czasu posłowie rozmaitych mocarstw pod prezydencją francuzkiego ministra spraw zagranicznych odbyli naradę, celem obmyślenia środków rychłego urzeczywistnienia dzieła łączącego korzyść powszechną. Prace już są zaczęte: Francja niemi kieruję.

Telegraf transatlantycki pocznie się w Europie od przylądka ś. Wincentego; dotknie zachodnich brzegów Afryki, wyspy Madery, wysp Kanaryjskich, osad francuzkich ś. Ludwika i Gorei; dotrze do wysp Zielonego Przylądka, skąd za pośrednictwem trzech stacij dojdzie do północnych brzegów Brazylji. Tu rozdzieli się na dwie linje: jedna pobieży do Rio-Janeiro i do rzeczypospolitych południ. Ameryki, druga połączy między sobą ważniejsze punkta północnych wybrzeży Ameryki południowéj aż do obu Guyan, a następnie, przez Antylle i osady hiszpańskie zwróci się ku Ameryce północnéj. Tym sposobem drut elektryczny okrąży cały ocean Atlantycki, i wkrótce za pośrednictwem drutu Stanów Zjednoczonych, dotknie z jednéj strony, przez Venezuelę, Peru, Chili— z drugiéj, brzegów oceanu Spokojnego.

Telegraf taki zaspakajać będzie potrzeby trzystu czterdziestu miljonów ludzi i handlu obracającego kapitałem dziesięciu miljardów franków!

Włoch wynalazł świat nowy — i Włoch go ze starym powiąże.

Pantelegraf księdza Casellego bardzo skomplikowany, jest wszakże tylko uprzyjemnieniem telegraficznych stosunków: z jego pomocą można przesłać w mgnieniu oka na drugi koniec świata depeszę własną ręką napisaną, swój portret, nuty, rysunki i t.p. rzeczy. Już zaprowadzono tu takie biuro pomiędzy Marsylją a Paryżem. Przytomny próbie Rossini napisał hymn na cześć wynalazku: w tejże minucie śpiewano go w Marsylji, na przeciwnym brzegu Francji.

— Spór o przedpotopowe kości, wszczęty pomiędzy uczonymi francuzkimi i angielskimi — jeszcze nie ukończony. Chociaż Francuzi trąbią zwycięztwo, dotąd żaden jasny dowód nie przekonał, czy wykopana przez pana Boucher de Perthes w przekopie Abbeville szczęka ludzka, jest w istocie przedpotopową.

Uczony Falconer, wróciwszy do Londynu, napisał list do Times, w którym wyłuszcza rezultat śledztwa dokonanego w Abbeville, a późniéj na wykopanym zębie. Ząb przepiłowany okazał się świeży. Zatem i kość z któréj wypadł nie mogła być dawną. Znalezione w tymże gruncie mnogie siekierki, nawet francuzcy uczeni za podrobione uznali. Kto fabrykował siekierki dla zysku, mógł i starą czaszkę w tymże celu wynaleźć i podrzucić. Ostatecznie, powiada Falconer, cała ta sprawa zdaje mi się być mistyfikacją zręczną, któréj dowcipni kopacze dopuścili się względem mniej dowcipnych uczonych.

Bezstronny i rozsądny świadek w tym razie staje po stronie Falconera. Ale uczeni francuzcy tak łatwo przekonać, a raczéj pobić się nie dadzą Anglikom; prócz honoru wiedzy honor narodowy tu zaczepiony: to dość, żeby się dać zabić, a nie ustąpić — nawet przed oczywistością.

Skoro tedy Falconer powierzył swoje zaprzeczenie tak ogromnej tubie jaką jest Times, w Paryżu powstał wielki wrzask. Professor antropologji w muzeum, pan Quatrefages, na publiczném posiedzeniu wytoczył całą sprawę przed Akademją nauk, powiedział, że argumenta angielskie oparte na podejrzewaniu oszustwa, są wymysłem złéj woli; że wprawdzie, siekiery tak często wykopywane ostatniemi czasy, są podrobione, ale nie idzie zatem, żeby szczęka podrzuconą być miała; że przeciwnie, on, Quatrefages, i pan Dellesse, geolog i paleontologista znakomity, nie wątpią o jéj przedpotopowem pochodzeniu.

Akademja, wysłuchawszy adwokata p. Boucher de Perthes, zaproponowała kontrowersję.

Zawezwano tedy na sprawę londyńskich protestantów. Geologi i paleontologi, członkowie królewskiego Towarzystwa Londyńskiego przybyli do Paryża dla dyskutowania z Francuzami o własnościach szczęki uważanéj przez nich za przedpotopową.

Zgromadzono się w Muzeum Historji Naturalnéj pod prezydencją pana Milne-Edwards, jako zwolennika Falconera. Odbyto kilka posiedzeń. Panowie Quatrefages, Desnoyers, Lartet, Delesse, Hebert, Gaudry, Delanoue — słowem śmietana francuzkiéj wiedzy, dowodzili panom Falconer, Prestwich, Carpenter, Busk i t. d., że zaprzeczenia ich nie mają podstawy. Dowód świeżości zęba, na którym głównie opierał zaprzeczenie swoje Falconer, został zbity okazaniem w zębach przedpotowych zwierząt takiéj samej materji, jaką uczony Anglik za oznakę świeżości uważał. Co do szczęki, nieskamieniałość jéj nie jest dowodem świeżości, gdyż nie każda kość kamienieje z czasem.

W końcu spisano wywód słowny. Anglicy już na pół kapitulowali — kiedy powstał pan Elie de Beaumont i nowy klin zabił w głowy jednym i drugim. Uczony dziekan akademji nauk, wysłuchawszy cierpliwie kilkunasto-godzinnych rozpraw, zniweczył wszystkie jednym zamachem: oświadczył, iż grunt zwany diluvium, w którym znaleziono ową kość niezgody, nie jest przedpotopowym!

W obec twierdzenia, na poparcie którego szanowny sekretarz wieczysty sypnął argumenta jak z rękawa — umilkli wszyscy. Anglicy radzi z niespodziewanéj odsieczy (Beaumont zjawił się jak Blucher pod Waterloo) unieśli honor cały do Londynu, a niewyjaśniona kwestja na inne uciekła pole — neutralne. Czy na niem kiedy ukaże się bez maski? Obaczymy.

W téj chwili pan Perthes z odkryciem swojem przypomina nam owego uczonego, który oddecyfrował w grocie jakieś nader ciekawe hieroglify. Kiedy z ogromnym trudem ukończył pracę, chciał się pochwalić przed kolegą. Ten przybywa, patrzy i woła: to są stalaktyty!

Historyk francuzki pan Villiaumé wydał w jednym tomie Historję Joanny d'Arc, celem oczyszczenia z mnogich fałszów za prawdę uważanych, dziejów Orleańskiéj dziewicy.

Najprzód autor powiada, że Joanna niebyła francuzką, mówiąc geograficznie. Wioska Domremy, w któréj się urodziła z rodziców Lotaryngów, należała do Lotaryngji.

Chcąc pokazać jakie były rzeczywiście, życie, walki, proces i śmierć Joanny, Villiaumé sumiennie a cierpliwie studjował mnogie dokumenta, odnoszące się do jéj sprawy i książki, które o niéj napisano. Z kilkunastoletnich badań, powstał tom jeden zwięzły, zawierający wszystko co zajmującego było w posłannictwie natchnionéj pasterki. Jestto dzieło napisane może zbyt racjonalnie dla mystyka—ale racjonalna podwalina cudu nie psuje: przeciwnie, lepiéj jeśli rzeczywistość z nadzwyczajnością się godzi.

Ze wszystkich historyj Joanny d'Arc, ta będzie pewno najpopularniejszą we Francji, bo najlepiéj do umysłu Francuzów przemawia.

— Umarła tu powszechnie szanowana małżonka Lamartina. Była ona córką jenerała dowodzącego wojskiem angielskiem w Indjach, pana Birch. Światła i świetna w salonie, była zarazem pociechą nieszczęśliwych: mieszkańcy jéj włości, Milly, Saint-Point i Monterau, opłakują ją jak matkę. W Saint-Point założyła szkołę chłopców i dziewcząt, któremi sama się zajmowała, nie opuszczając uczniów aż dzieci powychodziły na ludzi.

W Paryżu należała do wszystkich stowarzyszeń miłosiernych. Delikatność jéj w postępowaniu z ubogimi, podwajała wartość dobrych uczynków. Zwykle kryła się z nimi. Znano na przedmieściu Saint-Marceau niejaką panią Dumont słynną z dobroci i hojności dla nieszczęśliwych; była ona opiekunką dziewcząt, siostrą starców—matką dziatek ubogich. Otóż pocieszycielka ta umarła wraz z panią Lamartine. Ona, przybrała to nazwisko, ażeby zakryć własne. Przypadkiem dopiéro po jéj śmierci, dowiedziano się, że pani Dumont a pani Lamartine były jedną i tą samą osobą.

Wątła na ciele, ale silna duchem, bez zmęczenia biegała na paryzkie poddasza, niosąc ulgę i pociechę. Czas pozostały od dobrych uczynków poświęcała sztukom pięknym, mianowicie rzeźbiarstwu. Piękna marmurowa kropielnica w kościele Saint-Germain l'Auxerrois jest jéj dziełem. Zostawiła także wiele znakomitych kopij obrazów wielkich mistrzów.

Opatrzność i dusza męża swego, dla którego przez 45 lat się poświęcała jako anioł dla wielkiego egoisty, umarła pozbawiona pociechy widzenia go obok siebie. Nieszczęśliwy poeta, sam na łożu boleści przybity boleśnym reumatyzmem, nie mógł być przy niéj w ostatniéj godzinie. Zgasła wśród grona przyjaciół wielbiących jéj złote serce i umysł wysoki. Zwłoki téj wzorowéj kobiéty odwieziono do grobu rodzinnego, w Saint-Point, gdzie spoczywa, czekając matki od lat trzydziestu, ukochana córka Julja, zmarła w podróży na wschodzie.

Pan August Le-Pas poeta rodem z Litwy, znany w Paryżu z tak zwanych Konferencij literackich, rozpoczął na wzór Dickensa, publiczne odczyty swoich poetyckich utworów. Treść ich wzięta z podań gminnych i legend Belgijskich; ztąd odczyty pana Le Pas noszą nazwę Poranków legendowych.

Pierwszy odczyt odbył się w salonie kiężny Zofji Galicyn, w obec dostojnego zgromadzenia. Drugi w wielkiéj sali hotelu Luwru. Licznie zebrani słuchacze złożyli hołd poezji, oklaskując każden piękniejszy ustęp poematów obcokrajowego liryka. Uczucie, z jakiem deklamuje swoje wiersze, udziela się nawet niesklonnym do rozrzewnienia sercom. Odczyty pana Le Pas, jako źródło wzruszeń, których tak chciwi paryżanie, znalazły powodzenie niezwykłe. Pokazuje się, że publiczność tutejsza nie jest obojętną na piękności poetyckie: chętnie słucha myśli wykwintnie oddanéj w rymowanéj formie, ale jeżeli potrzeba przeczytać tom cały dla wyszukania kilku ładnych wierszy, nic dziwnego, że go nie czyta.

Taki los spotkał Francjadę, poemat epiczny w dziesięciu pieśniach, którym akademik Viennet wzbogacił obecnie literaturę ojczystą. Zaręczyć można, że prócz jakiego kolegi z instytutu, nikt więcéj nad parę kart téj książki nie przeczytał. Krytyka jednak obchodzi się z autorem jak z pradziadkiem, którego wszystkie manje uwzględniać należy: w ocenach nowego utworu nie znajdziesz nic, coby mogło zadrasnąć poetę piszącego z dobrą wiarą Epos, w czasach w których tego rodzaju obrok duchowy już niesmakuje nikomu.

Powszechny szacunek dla Vienneta, którego zacny charakter w ciągu długiego żywota zawsze w jednéj utrzymał się mierze, tłómaczy poniekąd względność, jaką tu mają dla niego: świadczy ona nawet zaszczytnie o sercu krytyków. Dziennikarze Paryża rozbierający Francjadę, wbrew zwyczajowi, uważają rodzaj epiczny za nietylko możebny dzisiaj, ale będący przysmakiem wszystkich wybranych. Pan Viennet wierzy w to mocno; ma nawet głębokie przekonanie, że jeżeli poetów epicznych dziś mniéj jak niegdyś, to pochodzi jedynie z trudności tego rodzaju; powszechność, zdaniem jego, więcéj niż kiedy zgłodniała téj poetycznéj manny.

To potężne przekonanie, którego nic osłabić niebyło w stanie, przypomina anegdotę prawdziwą o kucharzu Ludwika XV. Wycofawszy się z królewskiéj kuchni z mająteczkiem, człowiek ów osiadł sobie gdzieś w ustronnéj wjosce. Tym czasem lata biegły. Ludwik XVI nastąpił po XV—potém wybuchła rewolucja. Ex-kucharz, cały zasklepiony w wspomnieniach dawnych splendorów, nie zważał wcale na przemiany świata. Pewnego dnia, wnuk przechowujący zaszczytnie tradycje sztuki rodzinnéj w kuchniach monarszych, przybył odwiedzić dziada.—Spodziewam się, rzekł stary, że służysz zawsze królowi?—Nie, odparł młody, służę pierwszemu konsulowi. — Pierwszemu konsulowi ? — zawołał stary, wytrzeszczając oczy,—a któż to taki?—To ten co teraz mieszka w Tuilerjach.— Piérwszy konsul w Tuilerjach! cóż ty pleciesz! to już nie Ludwik XV królem francuzkim?!

— Arnold Fremy, autor kilku ładnych komedij wierszem, napisał nową książkę pod tytułem: „La comédie du printemps.“ Należy on do rzadkich dziś we Francji pisarzy nie schlebiających złemu smakowi publiczności; pracownik sumienny, światły, nie śpieszy się z robieniem powiastek na księgarskie potrzeby; do zwykłych efektów nie dąży: mniéj mu chodzi o to, żeby zabawił zwykłego czytelnika jak o to, żeby zadowolnił znawcę.

Komedją wiosenną Fremy nazywa wiosnę życia, nadzieje każdego dwudziesto-letniego mózgu—pierwsze upojenia serca, po których człowiek wytrzeźwia się na wieki... Stara to piosnka, ta komedja wiosny; śpiewano ją miljon razy, ale nie z większem czuciem; Fremy umiał wlać nowe życie w dawny przedmiot: a własność to wybranych, umieć w nowem świetle ukazać rzeczy proste i znane. Słabe tylko talenta szukają zajęcia i wzruszeń po za prawami ludzkiéj natury: wszyscy znakomici pisarze wiedzą, że poza kołem uczuć prawdziwych, pisarz znajduje tylko dziwolągi.

Nie będziemy tu w kilku wierszach rozbierali myśli, do rozwinięcia których autor potrzebował czterechset stronic druku; ale polecamy czytelnikom to studium, jako najpiękniejszy bławatek z literackiego pola téj wiosny.

— Pan Marteau wydał „Charaktery i Portrety“ naśladowanie La Bruyer'a, zastosowane do obyczajów społecznych i ludzi sławnych dzisiaj. Naśladownictwo niewolnicze umniejszyło wartość téj pracy: autor ma dość rozsądku i dowcipu, ażeby wystąpić samoistnie. Nic się nie zyskuje, a wiele traci kopjując w ten sposób, nawet mistrzów: kto daje myśl, powinien dać i formę: inaczéj, duch w pożyczanym kształcie, będzie wyglądał jak człowiek w pożyczanéj sukni... a cóż dopiero, jeżeli suknie olbrzyma oblecze?

Merlet napisał książkę w tymże rodzaju pod tytułem „Portraits d'hier et d'aujourd hui.“ Rzecz składa się z dziewięciu portetów osób znakomitych na francuzkiéj widowni artystycznéj i literackiéj. Są to: Joubert, Maurycy i Eugenja Guérin, pp. Sacy, Géruzez, Mérimée, Alfons Karr, John Lemoine i pani Emilowa Girardin. Tak różne typy i talenta nie mogą mieć innéj spójni prócz nici, którą książka zeszyta. Charakterystyka ich talentu czyta się przyjemnie. Autor rozwiązał niezmiernie trudne zadanie: bawić pochwałami. Pochwała w jego książce przeważa. Chwalić! kiedy tak łatwo zadowolnić czytelnika, mniéj więcéj dowcipnem sponiewieraniem bliźniego; krytykować bez żółci—niezatrutemi ugadzać strzałami... to w istocie talent wyjątkowy a przymiot rzadki. Portret senatora, akademika, Mérimée, który jest najprzesądniejszym z ludzi, co znaczy, że wierzy we szystkie pająki, sny, przeczucia, dni feralne i tym podobne rzeczy—skreślony z prawdą wielką. Dla Alfonsa Karra zdaniem naszem, autor był za surowy. Przyznaje wprawdzie zalety tego przedziwnego humorysty—ale wady jego przesadza. Skoro cały wiek dziewiętnasty przepędzony tu będzie przez alembik, myśli Karra jak czyste złoto zostaną i zaważą więcéj niż treść wielu ulotnionych in-foliów.

Méry, pisarz podobny do Karra z talentu, chociaż charakterem zupełnie inny, wydaje humorystyczne pismo p. t. Le Nain jaune. (Karzeł żółty) Wyszło dopiero kilka numerów. Jestto zarazem przegląd literacki, dzienniczek i kronika sportsmańska. Wzięcie tego pisemka, dotąd ogromne. Nazwiska autorów zwabiają mnóstwo czytelników. Między innymi, pisuje do Karła Pontmartin, Alberic Second, Monselet Noriac, Sandeau i t. d. Samego redaktora nazwisko mające w Paryżu własność magnesu, dostateczną jest gwarancją powodzenia, chociaż autor Szczęścia Miljonera nie wiele już zadaje sobie pracy, ażeby bawić ziomków.

— Gournot wydał dowcipne studjum: „Essai sur la jeunesse contemporaine. W książce téj roztrząsa obyczaje i wyobrażenia polityczne młodego pokolenia. Pole do spostrzeżeń szerokie: niektóre znaleźliśmy bardzo trafne.

— W teatrze Vaudeville wielkie zyskała powodzenie znakomita komedja pana Langlé, pod tytułem „Un homme de rien.“ Jestto podwójnie pocieszająca oznaka. Dowodzi najprzód, że zaczynają się pojawiać we Francji młodzi autorowie więcéj warci od kilku patentowanych, a zużytych, którzy sobie przysądzili scenę paryzką; powtóre, że smak Paryżanów jeszcze nie zupełnie skażonym został przez Pied de Mouton i Pied qui remue, dwa największe powodzenia literackie otrzymane we Francji w ciągu ostatnich lat sześciu.

Bohatérem téj sztuki, bardzo poważnéj, choć komedją nazwanéj, jest Sheridan, sławny publicysta angielski, członek parlamentu i dramaturg znakomity. Z burzliwego żywota wiekopomnego pogromcy Hastings'a, srogiego Indji zdobywcy—autor komedji wziął tylko jeden ustęp: apoteozę. Przedstawił tylko popiersie Sheridana. Zapadająca kortyna zostawia go na szczytach arystokracji angielskiéj, nad którą przez chwilę, jako uzurpator, panował. Zapewne lepiéj było nie pokazywać wielkiego męża ofiarą niewdzięczności narodu. Sheridan w 1816 roku umarł w nędzy, opuszczony przez wszystkich, co nie przeszkadza, że po śmierci pochowano go w Westminsterze i uczczono królewskim pomnikiem.

Komedja p. Langlé, zajmująca niezmiernie jako szkic obyczajów angielskich z owéj epoki, zwabia tłumy słuchaczy, nawet teraz, kiedy teatra stają się już niemiłe i puste.

Kończąc ten pobieżny przegląd umysłowych prac Paryża z ubiegłego miesiąca, należy powiedzieć słów parę o wystawie Sztuk pięknych—a raczéj, o dwóch wystawach: prawéj i nieprawéj córce akademji. Obie stoją obok siebie; pierwsza złożona z blizko dwóch tysięcy obrazów—druga, z przeszło tysiąca. Kto chce, żeby mu się pierwsza podobała, powinien zacząć od obejrzenia obrazów zakazanych: tym się przypatrzywszy, każden obraz przyjęty uzna arcydziełem.

Zwiedzający pierwiéj wystawę Prawą, przychodzień, daleko więcéj wymagający, bo pozbawiony porównania — zatrzyma się z podziwem przed portretem cesarza, dokonanym mistrzowskim pędzlem Flandrin'a— portretem prawdziwie historycznym, który potomności przechowa rzeczywisty wizerunek Napoleona III. Następnie uderzony będzie wielkim obrazem Ivona przedstawiającym Bitwę pod Magenta, oddaną tak jak prowadzoną była: z francuzką furją. Daléj natłok ludzi wskaże mu, gdzie zawieszono obraz okrzyknięty arcydziełem wystawy: „Narodziny Wenery“ Cabanela. Jestto w istocie rzecz piękna. Uczeń Ingra nie ubliżył w niczem surowym tradycjom szkoły greckiéj—ale nad tę leżącą na falach morskich boginię, przekładamy prostą Transtewerankę oddaną w całéj potędze wdzięków przez p. Landelle w chwili słodkiego far-niente; przekładamy Pasqua Maria, rozpłakane dziecię pani Bertaut; Wieśniaczkę z Cerenole, Cabanna, wyglądającą jak parka Michała Anioła; Heberta, Spotkanie dwójga młodych Włochów u studni; Jalaberta Włoszeczkę z bułką, przecudne bambino, będące zepsutem dzieckiem salonu—wolimy cały zastęp zaalpejski, z którego na teraźniejszéj wystawie idealny pólk możnaby złożyć. Po co aż na Olimpie szukać bogiń, kiedy dość przejść Alpy, żeby napotkać co krok zachwycające wdzięki klasyczne, żeby na setki liczyć Fornariny, Mona-Lizy, Jockondy i wszystkie pierwowzory, z których Rafael swoje Madony i cheruby malował.

Czują to francuzcy artyści, bo wyzwoloną Italję za siedzibę sobie obrali. Znać, że widoki tamtejsze, że szafir morz i szafir nieba, że krajobrazy przysypane złotą kurzawą i grające kolorami, które niegdyś wielkim mistrzom dawały natchnienia, i im skarbów swoich nie szczędzą. Wszystko co uderza na paryzkiéj wystawie, natchnęła Italja.

Malarzy polskich jest cztéry obrazy: Rodakowskiego piękny portret sędziwéj kobiéty; Kaplińskiego Szlachcic i Wieśniak; Straszyńskiego scena z romansu Walterskotta, i Chlebowskiego Kochanowski przy zwłokach Urszuli.

Wystawa obrazów odrzuconych jest bardzo uczęszczana: każden ciekawy, kto ma słuszność przysięgli, czy artyści. Usprawiedliwiające Jury dokumenta wybornie oświecone, występują w całéj swej uderzającéj brzydocie: przechodzi wyobrażenie jak potworne malowidła miały pretensje do expozycji! ustawione razem, są nieustającą kopalnią żartów dla Paryża. Mówi się: wyglądasz jak Adonis pana X. Stoisz jak Parys pana NN. Dość wspomnieć obraz, żeby parsknięto śmiechem. Cesarz francuzki dał krwawą naukę zapoznanym genjuszom: jeśli się który jeszcze odezwie z narzekaniem na niesprawiedliwość sędziów, może być pewien, że mu nie odpowiedzą współczuciem. Na tysiąc obrazów, parę zaledwie znośnych. Reszta okropna. Wprowadzony tu śmieszek, może dostać palpitacji serca... Szczęściem od zbyt głośnych wybuchów wesołości powstrzymuje obawa artysty, który wyskoczywszy z za obrazu mógłby w gniewie, uśmiercić szydercę. Ostatecznie, wystawa tegoroczna jest średniéj wartości. Wiele rzeczy ładnych, mnóstwo wdzięku, dowcipu,—ale bardzo mało rzeczy pięknych, dzieł należących do wielkiéj sztuki, które jako gwiazdy stale świecą po muzeach świata.

Σ

Прибывшіе въ Вильно съ 31 мая по 3 іюня 1863 г.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ. Пом.: О'Бріенъ-де-Ляссы, Нап. Лепковски, штаб.-кап. Поплавскій, маіоръ Стражковъ, баронъ Функе, Графъ де Тулуза, баронъ Базеръ, маіоры: Исаевъ и Витъ, штаб.-кап. Бончикъ съ семейст., колл. регист. Гржимоловскій, лекарь Бушъ, надв. сов. Загоріянскій, архит. Соханьскій, инж. Соколовскій, надв. сов. Мих. Кессель, вдова Юлья Свищева.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНСКІЙ. Пом. Иванъ Бортковичъ, Михаилъ Волловичъ, Витольдъ Лесицкій съ женою, Лущевскій и Корнелій Стырпейко, жительница г. Варшавы Дзержбицкая, инженеръ Штомпфъ, студентъ С.-Петербурскаго университета Михаилъ Лепковскій, маіоръ Яковлевъ, маіоръ Мейбаумъ, поруч. Адамовичъ, поруч. Андреевъ и Петровъ, кол. асс. Петровскій, губ. секр. Еланскій, прапорщ. Родовицкій, купцы Станиславъ Арендъ и Люнцъ.

Przyjechali do Wilna od 31 maja do 3 czerwca 1863 r.

HOTEL NISZKOWSKI. Obyw.: O'Brien-de-Lacy, Nap. Łepkowski, szt.-kap. Popławski, major Strażkow, baron Funke, Graf de Tuluza, baron Bazer, majorowie: Isajew i Wit, szt.-kap. Bonczyk z famil., koll. registr. Grzymałowski, doktor Busz, radca dw. Zagorjański, archit. Sochański, inż. Sokołowski, radca dw. Mich. Kessel, wdowa Julja Szwiszczowa.

HOTEL POZNAŃSKI. Obyw.: Jan Bortkiewicz,—Michał Wołłowicz, Witold Lesicki z żoną, Łuszczewski i Korneljusz Styrpejko, p. Dzierżbicka z Warszawy, Iżynier Sztompf, student petersburskiego uniwersytetu Michał Łepkowski, major Jakowlew, major Mejbaum, porucz. Adamowicz, porucz. Andrejew i Pietrow, kol. as. Pietrowski, gub. sek. Ełanski, prapor. Rodowicki, kupiec Stanisław Arendt i Lunc.

Дозволено Ценсурою. 3 Іюня 1863 г. Вильно. W Drukarni A. H. Kirkora.